

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ตำบลบึงขี้เหล็ก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ประกายแก้ว ยะสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน

อาจารย์ที่ปรึกษา : นาวาอากาศตรีถวิลศักดิ์ ชัยชาญ, 105 หน้า

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนแห่งชาติ และข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชนเพื่อนำมาเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็ง โดยการศึกษาจากข้อมูลประชากรหมู่บ้านกุดเวียน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรณีตามแบบ บร.1-บร.12 จากกลุ่มตัวอย่าง 100% และนำมาสรุปถึงปัจจัยที่ต้องการ เช่น มีปัจจัยอะไรบ้างที่ชาวบ้านต้องการและมีอะไรบ้างที่ทำให้เกิดปัญหากับกองทุน และนำมาซึ่งสภาพเศรษฐกิจภายในชุมชนว่ามีความเป็นอยู่ที่ดีมากน้อยเพียงใดเมื่อเกิดกองทุนขึ้นมา และสามารถนำมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน ผลการดำเนินงาน พบว่ากรรมการกองทุนปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุนได้ดีแต่ขาดการรับผิดชอบและความร่วมมือกันในการปฏิบัติและการพิจารณาเงินกู้จะอนุมัติวงเงินกู้ตามความเหมาะสมในการดำเนินโครงการของผู้กู้โดยเห็นชอบจากสมาชิกกองทุน ข้อเสนอแนะ พบว่าผู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์มากอยากให้กองทุนมีข้อบังคับหรือบทลงโทษที่แน่นอนและให้รัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนออกสำรวจการใช้เงินของสมาชิกเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกกองทุนตระหนักถึงนโยบายของกองทุนและเห็นความสำเร็จของกองทุน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ลายมือชื่อนักศึกษา...ประกายแก้ว ยะสูงเนิน

ปีการศึกษา 2544

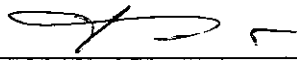
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

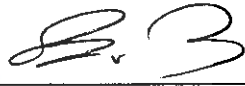
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสำเนาฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์นาวาอากาศตรีเด็งศักดิ์ ชัยชาญ)

กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

(อาจารย์นาวาอากาศตรีเด็งศักดิ์ ชัยชาญ)

อนุมัติให้สำเนาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- นาวาอากาศตรีเถกิงศักดิ์ ชัยชาญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ณิธิวี ทาเรียง, อาจารย์ดร. ไทย ทิพย์สุวรรณกุล และคณะอาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน, พัฒนาการและชาวบ้านกุฉีเหินทุกท่าน ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ประกายแก้ว ยะสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
 บทที่ 1 บทนำ.....	 1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
 บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	 5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพชีโมเดล.....	15

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	16
9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	17
 บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	18
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	18
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล.....	26
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	28
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	28
5. ตัวชี้วัดการประเมินผลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา.....	34
 บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ.....	51
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	66
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	69
3. การประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	86
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	88
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	93
 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	102
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	102
2. วิธีดำเนินการ.....	102
3. ผลการดำเนินการ.....	103
4. อภิปรายผล.....	103
5. ข้อเสนอแนะ.....	105

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนที่ในหมู่บ้าน

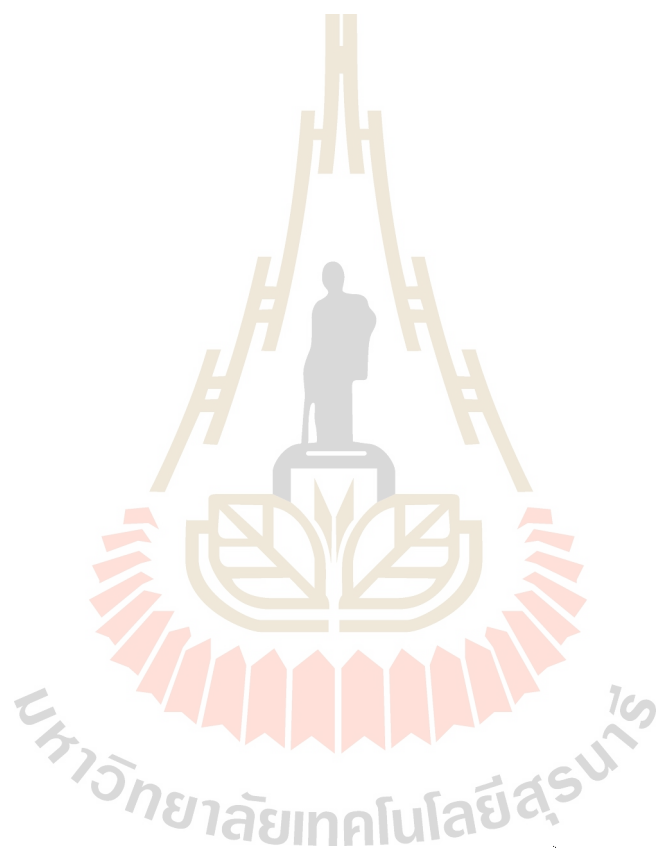
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านกุดเวียง

รูปภาพ

ภาคผนวก ข

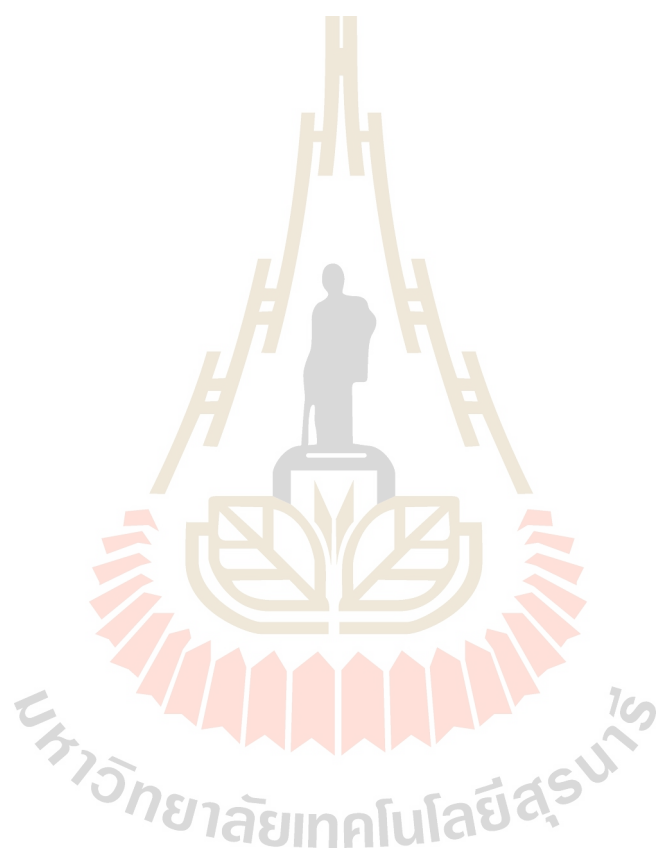
ระเบียบกองทุน

บร.1 – บร.12

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
สรุปความสัมพันธ์ของการประเมิน	25
หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้	28

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. องค์ประกอบการประเมิน	28
2. รูปแบบการประเมินแบบ CIPP	31
3. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	34
4. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลการประเมินปัจจัย	38
5. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลการประเมินกระบวนการ	41
6. รายชื่อสมาชิกผู้รู้	72
7. รายชื่อผู้รู้รายกรณี	87
8. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	89

บทที่ 1

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายประกาศ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมมีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลังและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็วด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความอยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะมีโอกาสใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย

โดยที่รัฐบาลเห็นว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นมาทางหมู่บ้านกุดเวียน ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองและเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพและเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและยังกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดการฟื้นตัวได้รวดเร็วยิ่งขึ้นในอนาคต

เมื่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินการครบ 1 ปี ก็สามารถบอกได้ว่าโครงการประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในกรณีศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ 6 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา และแนวทางแก้ไข
3. เพื่อต้องการทราบถึงเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของหมู่บ้านกุดเวียน
4. เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล
5. เพื่อให้ทราบข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชน และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's อ้างถึงใน ดร. รัตนะ บัณฑิต, 2528 : 110-111) ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประการ ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดซึ่งรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบ “ซิป” (CIPP Model)

- C ย่อมาจาก Context Evaluation การประเมินสภาวะแวดล้อม (บริบทของหน่วยงาน)
- I ย่อมาจาก Input Evaluation การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (ปัจจัยนำเข้าของหน่วยงาน)
- P ย่อมาจาก Process Evaluation การประเมินกระบวนการ (กระบวนการของหน่วยระบบ)
- P ย่อมาจาก Product Evaluation การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (ผลผลิตของหน่วยระบบ)

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้การเก็บข้อมูลในการประเมินโครงการเป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ในการประเมินโครงการซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Docvmentary Stdics) โดยศึกษาจาก
 - แบบ จปฐ ของหมู่บ้าน
 - แบบ กชช. 2 ค ของหมู่บ้าน
 - เอกสารกองทุน
2. การศึกษาราคาสนาม (Field Stdics) โดยผู้ศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมจากสถานการณ์จริงโดยการศึกษาจริง
 - การสังเกตแบบมีส่วนร่วม Participant Obesruation สังเกตสภาพทั่วไปของชุมชนโดยการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
 - การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม Non Partioipant Obesruatio โดยสังเกตอยู่รอบนอก
 - การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก Input – Interuiew โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบ (บร. 1 – บร. 12) ในเรื่องต่าง ๆ

ในการศึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ตำบลนุ่งชีเหล็ก อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษากลุ่มเป้าหมายนโยบาย วัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชน บริบทชุมชน กระบวนการดำเนินงานสถานการณ์ปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน
3. ใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมิน CIPP ของสตัฟเฟิลบีม มาใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับการใช้ในการตัดสินใจ
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูล จากการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของประเด็นที่ต้องการประเมินหรือจัดทำ (บร. 1 – บร. 12)
5. สรุปผลการดำเนินงานและจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของการจัดทำสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ 6 ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

1. ทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. ทราบถึงปัจจัยด้านบวกด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาและแนวทางแก้ไข
3. ทราบถึงเกี่ยวกับเศรษฐกิจสังคมของหมู่บ้านกุดเวียนว่ามีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี
4. ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ทราบถึงข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชน และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การทำสารนิพนธ์ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ ได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และได้นำเอาเอกสารที่เกี่ยวข้องนำมาจัดตั้งกองทุนเพื่อทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจน ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพิ่มการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

รัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวแล้วโดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ

4 ประการคือ

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน เป็นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
4. ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนา ความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอื่น ทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็ง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนจึงได้จัดทำระเบียบกองทุนขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนทำความเข้าใจ โดยอาศัยอำนาจตามแห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด

2.1 คณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะกรรมการโดยคณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาและคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่งตามวาระกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมและในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ
10. รายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.1 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีโดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษา และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ตอนที่ 3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านโดยให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคนเพื่อทำการเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยจะมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและคอยแนะนำให้การเลือกสรรคณะกรรมการดำเนินไปด้วยความโปร่งใส ยุติธรรมในการประชุมผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านโดยให้สมาชิกเลือกคณะกรรมการขึ้นมาโดยการเสนอชื่อ โดยเลือกคนที่มีความรู้ ประสบการณ์อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด คณะกรรมการกองทุนจะต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการและเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้เสร็จภายใน 90 วัน หลังจากได้รับเลือก

โดยระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544 จะระบุคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ดังนี้

1. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสิบปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมใน
กิจกรรมชุมชนไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดไม่มีประวัติเสียทางการเงินยึดมั่นใน
การปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความ
ผิดที่ได้ทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ
ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐาน
บุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ไล่ออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการ
หรือมติของสมาชิก

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงิน
กองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่
ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
4. ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมอาชีพ
5. พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
6. ทำนิติกรรมสัญญา
7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล รายได้ที่เกิดขึ้นให้แก่กอง
ทุนให้ครบเต็มจำนวน
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

คณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ทำการจำกัดเลือกบุคคลเข้ามาทำแทนตำแหน่งการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระแต่กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
4. ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
5. มีลักษณะต้องห้ามตามที่ระเบียบกองทุนแห่งชาติกำหนดไว้
6. คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ

ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะมีขั้นตอนดังนี้

1. การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
 - จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุน
 - ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
 - เปิดบัญชีกับธนาคาร
2. การประเมินความพร้อมกองทุน

คณะกรรมการกองทุนร่วมกันสมาชิกจะต้องมีการเตรียมความพร้อมตามแนวทางดังนี้

 - โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน

- ขอความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้ว

- ขอความช่วยเหลือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเสนอจังหวัด
- การผสมผสานกันทั้ง 3 แนวทาง
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านหรือชุมชน
- สนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการกองทุน

เมื่อกองทุนมีความพร้อมและคณะกรรมการกองทุน..จึงคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเพื่อมาติดตามตรวจสอบ และรายงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ จะทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะโอนเงินเข้ากองทุน เมื่อได้รับรายงานจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมินความพร้อมและจะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทราบให้ไปติดต่อธนาคารเพื่อนำหลักฐานการรับเงินจัดสรร โดยมีเอกสารดังนี้

- สมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน
- มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุน หมู่บ้านกุดเวียน

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน”

ข้อ 2 ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน เลขที่ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30170 โทรศัพท์

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะเงินรับฝาก
- (3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

ข้อ 5 คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านกุดเวียนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- (2) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- (6) มีเงิน เป็นสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นของทั้งหมดของหุ้นที่มีในกองทุน

ข้อ 6 การเข้าสมัครเป็นสมาชิก

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 ขอขึ้นความจำนงค์หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน ได้เดือนละหนึ่งครั้ง โดยสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรประชุมแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม

ข้อ 7 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 แล้ว และเห็นสมควรรับบุคคลใด เข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นแล้ว จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นและ เงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 8 สมาชิกขาด หรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออก จากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือ ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใด
- (6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- (8) มีลักษณะ หรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชน ร่วมกันจัดทำระเบียบบังคับ หลักเกณฑ์วิธีการบริหารกองทุน โดยระเบียบกองทุนจะมีวิธีการ พิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้จะยึดตามระเบียบกองทุนแห่งชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่น บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
2. คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึก ความเห็นในแบบคำขอยืมเงินพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและราย ละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอยืมและธนาคารทราบ
3. คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้ง ผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อย 2 คน เป็นผู้แทน คณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญาขอยืมเงินกับผู้ขอยืมที่ได้รับอนุมัติเงินกู้และให้ผู้ที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการ กองทุนรับทราบโดยเร็ว
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกและปิดประกาศเปิดเผย

6. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรอบ การชำระคืนทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยโดยให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

เกณฑ์พิจารณาเงินกู้สำหรับกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จะให้เงินกู้กับสมาชิกโดยสมาชิกจะสามารถยื่นของกู้ไปใช้กับกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาอาชีพ
2. การสร้างงาน
3. การสร้างหรือเพิ่มรายได้
4. การลดรายจ่าย
5. เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

โดยวงเงินกู้ทั้ง 5 ประเภทนี้จะให้สมาชิกไม่เกินรายละสองหมื่นบาท ในกรณีที่สมาชิกขอู้เกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการจะเรียกประชุมสมาชิกก่อนอนุมัติ การขอู้สมาชิกจะต้องดำเนินการที่ขอู้ให้สำเร็จในวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกำหนดเงินกู้ทุกประเภทจะต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการโดยมีหลักประกันเงินกู้ ต้องให้สมาชิกกองทุนจำนวน 2 ใน 3 ค่าประกันรวมกลุ่มผู้กู้เงิน 20,000 บาท ขึ้นไปต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันแต่หลักทรัพย์จะต้องประเมินสมควรเก็บกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินกู้ค้ำประกันกองทุน และผู้กู้จะต้องชำระคืนเงินต้นในเวลา 1 ปี โดยจะเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 3 บาท ต่อปี

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบอินน์โมเดล.

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบการจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินและโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแบบการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่มีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพป์ จึงเป็นที่นิยมใช้ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่ประเมินได้

เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบเหมาะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก

แบบจำลองชีพพะจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการพัฒนาต่อเนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยจัดสรรเงินทุนประมาณ 476 ล้านบาท ให้แก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยมีบัณฑิตว่างงานทั้งหมดจำนวน 74,881 คน โดยหลักสูตรนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่จึงจัดทำหลักสูตร โดยจะเน้นเนื้อหาหลักสูตรทางด้านการบริหารจัดการ การเงิน และการบัญชี การจัดทำโครงการการวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือออก โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตและสามารถนำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิต ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

ตอนที่ 9 เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

- นางลัดขันธ์ เตชะพีพงษ์ (2545 ข 32-35) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหมู่บ้านโดยชี้ให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยดังนี้ กองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมาประชุมร่วมกันเป็นจำนวนมากเพื่อเลือกกรรมการกองทุนเกิดการเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนอื่นตระหนักในความสำคัญของการศึกษาสำหรับจุดด้อย คือ ระยะเวลาที่ขี้มไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัด

- จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวว่า การบริหารกองทุนหนึ่งตำบลหนึ่งหมู่บ้าน ให้มีประสิทธิภาพว่าการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัวจึงต้องแก้ไขระบบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงการติดตามช่วยแก้ไขปัญหากับชาวบ้าน การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใสเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาทั่วโลก ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- จากหนังสือมติชนประจำวันวันที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 ความคืบหน้าของนโยบายกระจายได้สู่ชุมชนระดับรากหญ้าผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการไปได้ประมาณ 5 เดือน ขณะนี้โอนเงินไปแล้ว 97 % นอกจากนี้คณะกรรมการประเมินเบื้องต้นแล้วเห็นว่าแนวโน้มหนี้สูญมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถชำระคืนได้ปัญหาหลักคือระยะเวลาใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปี เร็วเกินไป ส่วนใหญ่ชาวบ้านบอใช้เงินกู้สำหรับลงทุนเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ที่ยังไม่ทันขายผลผลิตมาชำระหนี้ตามกฎหมายได้

- หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการคาดบั้นขีดกองทุนสมัครตามเป้าหมาย เมื่อวันที่ 31 มกราคม นายถนอม อินทรกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (สธภ.) เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการติดตามประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ขณะที่มิบั้งคิดในโครงการรวมทั้งสิ้น 70,895 คน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีบั้งคิด 4,000 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีการขยายเวลารับเป็นครั้งสุดท้ายถึงวันที่ 31 มกราคม ที่ผ่านมา คาดว่าจะมีมาสมัครรวมแล้วใกล้เคียงยอดรับเต็ม 74,881 คน ซึ่งบั้งคิดที่เข้ามาใหม่จะมีการสอนเสริม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยกรณีเฉพาะหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ 6 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยวิธีการประเมินโครงการมีดังนี้

รูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
 2. ขั้นตอนของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
 3. ขั้นตอนของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ
- ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการ

บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อควรคำนึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ
2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน
3. ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา ควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล นำเสนอ
4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นการวิเคราะห์ออกแบบเลือกและปฏิบัติต้องอาศัยความร่วมมือและผู้ตัดสินใจ
5. เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ
6. การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่มีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้วเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิป จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง แบบจำลองซิปจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

วิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1. Contingency Mode

2. Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and Pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจสถิติประชากร ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อมแบบ Contingence Mode คือ คำถามประเภท “ถ้า....แล้ว”

1. ถ้าต้องการให้กำลังแรงงาน (Manpower) สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแล้ว ควรจะจัดระบบการศึกษาอย่างไร จึงจะตอบสนองความต้องการนี้ได้

2. ถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในเขตนี้แล้ว ระบบการจัดการศึกษาของไทยควรจะเป็นเช่นไร จึงจะสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของประชากร

• Congruence เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดทิศทางของหน่วยที่จะประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหารนักประเมินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ต้องการใช้เพื่อการตัดสินใจในอนาคตให้แก่ผู้บริหาร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา

งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ถ้าเป็นการประเมินด้านการศึกษา ผลลัพธ์อาจจะไม่อยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ในอัตรากำลังเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินภาวะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

รูปแบบของคำถามที่ใช้ถามมีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นดังต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากร และนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนงาน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางแผนโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างการดำเนินโครงการนั้น ตัวอย่างการตัดสินใจก่อนวางแผน เช่น ในโครงการพัฒนาแบบสอบ ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจง สำหรับเข้าร่วมในการทดลองสร้างข้อกระทงใหม่ ๆ ของแบบสอบ ผู้ตัดสินใจจะสามารถจัดเตรียมวางแผนโครงการล่วงหน้าได้ดีเมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือก แต่ตัวเลือกเหล่านี้จะยังไม่มีจนกว่าจะมีรายชื่อของโรงเรียนที่จะสอบถามไป เมื่อโรงเรียนได้รับการติดต่อแล้ว จึงจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมในการ

ทดลองแบบสอบ ดังนั้น ผู้พัฒนาแบบสอบจึงต้องเลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการตามแบบการคุมตัวอย่างมากที่สุด (แบบการคุมจะได้รับการตัดสินใจเลือกวิธีการมาก่อน) และเขาต้องกำหนดตารางเฉพาะในการบริหารแบบสอบในการทดลองตามรูปแบบของแบบสอบ ดังนั้น ในโครงการส่วนใหญ่สถานการณ์จึงต้องตัดสินใจจึงมีจำนวนมาก และนี่เป็นเครื่องแสดงความที่ชัดเจนถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่าง โครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีความหมายนี้ เพื่อบรรยายว่า เกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารนิเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการและบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง

4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

ในการรวบรวมสารนิเทศ นักประเมินกระบวนการต้องใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ปฏิกิริยา การบันทึกอย่างอิสระภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานแต่ละวัน การสัมภาษณ์ การจัดอันดับ บันทึกประจำวันของเจ้าของโครงการ วิธีการ Swmantic Differential บันทึกการประชุมคณะกรรมการ การปรับปรุงรายงานของ PERT และ Suggestion Boxes นอกจากตัวแปรที่สำคัญตามทฤษฎีแล้ว ผู้ประเมินกระบวนการยังอาจจะค้นหาเหตุ หรือกรณีอื่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการ ดังนั้น ผู้ประเมินจึงต้องใช้เครื่องมือใด ๆ เท่าที่จะหาได้ เพื่อสืบสาวไปถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง

คุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่า นั้น แต่อยู่ที่

1. การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้มากผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ต้องมีการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ซึ่งการประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาล่วงตั้งแต่ต้น พอถึงการทำตามกระบวนการ

จำเป็นที่จะต้องมีการมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่า ทำอย่างไรโครงการนี้จึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นในกรณีเช่นนี้การประเมินกระบวนการจึงจำเป็นที่สุดที่สามารถกระทำหน้าที่นี้

2. การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือ การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จะไม่สามารถตกลงใจได้โดยไม่ทราบว่ากระบวนการนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง การตัดออกแบบโครงร่างใหม่ หรือระเบียบปฏิบัติในกระบวนการใหม่ จึงต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารสนเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสารสนเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นอยู่ระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสอง ดังนี้

ก. Instrumental Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่แบบสอบจะถูกสร้างขึ้น รูปแบบของแบบสอบและคำถามจำนวนมากในแบบสอบนั้นจะต้องได้รับการจัดทำขึ้นก่อนหรือก่อนที่นักเรียนจะสามารถอ่านคำว่า cake ได้อย่างเข้าใจ เขาจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่มีความหมายของคำมาก่อน

ข. Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นอัตราการต้อออกของโรงเรียน ๆ หนึ่งที่เป็นอยู่ถูกลดลงให้ได้ระดับที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องได้รับคะแนนจากแบบสอบที่ระบุมากกว่า หรือเท่ากับจำนวนที่กำหนด หรือจะต้องนำแผนการสอนใหม่เข้าไปใช้ในโรงเรียนนั้น การระบุเกณฑ์แบบนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะ

วัฏจักรรอบนอกแทนกลไกการประเมินสถานะแวดล้อมอย่างมีระบบ ที่จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั้ง Congruence และ Contingency กลไกนี้จะวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอสารนิเทศสำหรับระบบ เพื่อการตัดสินใจครั้งสุดท้ายว่าจะเปลี่ยนแปลงระบบนั้น หรือจะดำเนินการต่อไปตามกระบวนการเดิม เพราะมันจะช่วยกำหนดวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าการประเมินสถานะแวดล้อมชี้ให้เห็นว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ต้องการและสิ่งที่เกิดขึ้น หรือระหว่างสิ่งที่เป็นไปได้และสิ่งที่ควรจะเป็น เราก็จะวางใจที่จะดำเนินการไปตามกระบวนการที่วางเอาไว้ นั่นแต่ถ้าการประเมินสถานะแวดล้อมชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือความไม่เหมาะสมของบางช่วงที่ต้องได้รับการแก้ไข ก็จะเป็นเหตุให้เกิดการตัดสินใจที่จะเลือกการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมต่อไปนี้ เช่น

1. Homeostatic Change จะขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในส่วนที่บุคลากรในแผนงานเองมีความเข้าใจในสารนิเทศที่ตรงประเด็นในระดับสูง
2. Incremental Change จะขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยมีความเข้าใจสารนิเทศที่ตรงประเด็นในตอนแรกในระดับต่ำ
3. Neomobilistic Change จะขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยมีความเข้าใจในสารนิเทศที่ตรงประเด็นในตอนแรกในระดับต่ำ

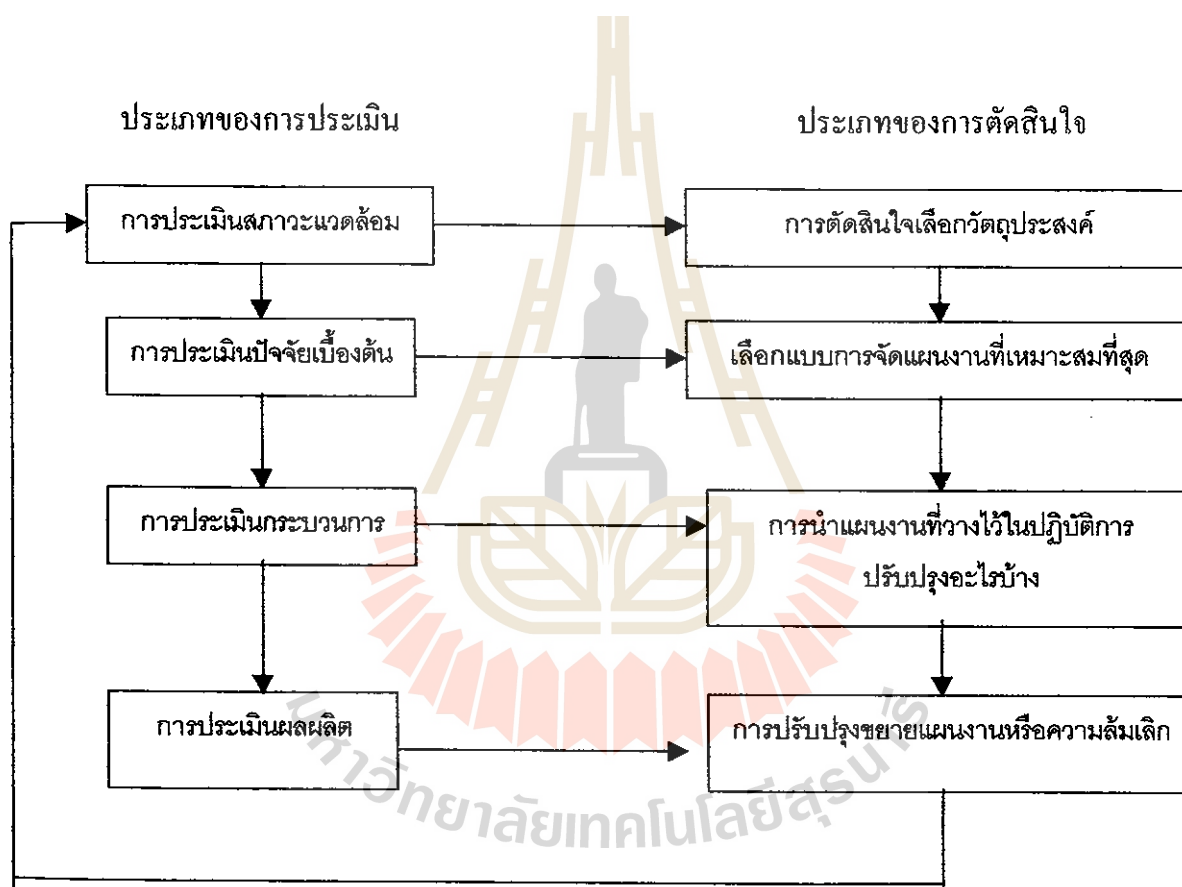
การเลือกใช้การประเมินใด ๆ ต่อจากนั้น จะขึ้นอยู่กับชนิดของการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลจากการตัดสินใจวางโครงการ ถ้าเป็นการเปลี่ยนแบบ Homeostatic ก็อาศัยเพียงสารนิเทศจากการวิจัยหรือจากวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง และการประเมินสถานะแวดล้อมเท่านั้น ก็เพียงพอที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างและการนำการเปลี่ยนแปลงนั้นเข้าไปในแผนงาน แต่ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบ Neomobilistic หรือ Incremental กลไกประเมินภายหลังจำเป็นต้องนำมาใช้อย่างแรกก็คือ การประเมินปัจจัยเพื่อแสดงและประเมินยุทธวิธีและระเบียบการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ซึ่งทั้งนี้ต้องผ่านการทดลองก่อน เพราะยุทธวิธีพวกนี้เป็น นวัตกรรม และยังไม่มีการตรวจสอบที่เพียงพอ ก่อนที่จะนำเข้ามาไว้ในแผนงาน ต่อจากนั้นการประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะถูกนำเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการทดลองนั้น

โดยการประเมินกระบวนการจะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของวิธีการทดลอง การประเมินผลผลิต จะเข้ามามีบทบาทร่วมในการที่จะปรับปรุงยุทธวิธีหรือระเบียบการนั้น

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525,)

การนำอาแบบจำลองซิปไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการและทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและสมบูรณ์

ชุดวิชาการวิจัยชุมชน (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2545:113, 224-225) ได้กล่าวประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุ ต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้

กลุ่มตัวอย่าง (SAMPLE OR SAMPLING GROUP) ในการวิจัยหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้ทำวิจัยนำมาศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลจากการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน

ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 12 คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 78 คน
สมาชิกผู้กู้เงิน	จำนวน 53 คน
สมาชิกผู้ไม่ได้กู้เงิน	จำนวน 25 คน
3. สมาชิกหมู่บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุน	จำนวน
4. ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน)	จำนวน 1 คน
5. เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (อบต.)	จำนวน 2 คน

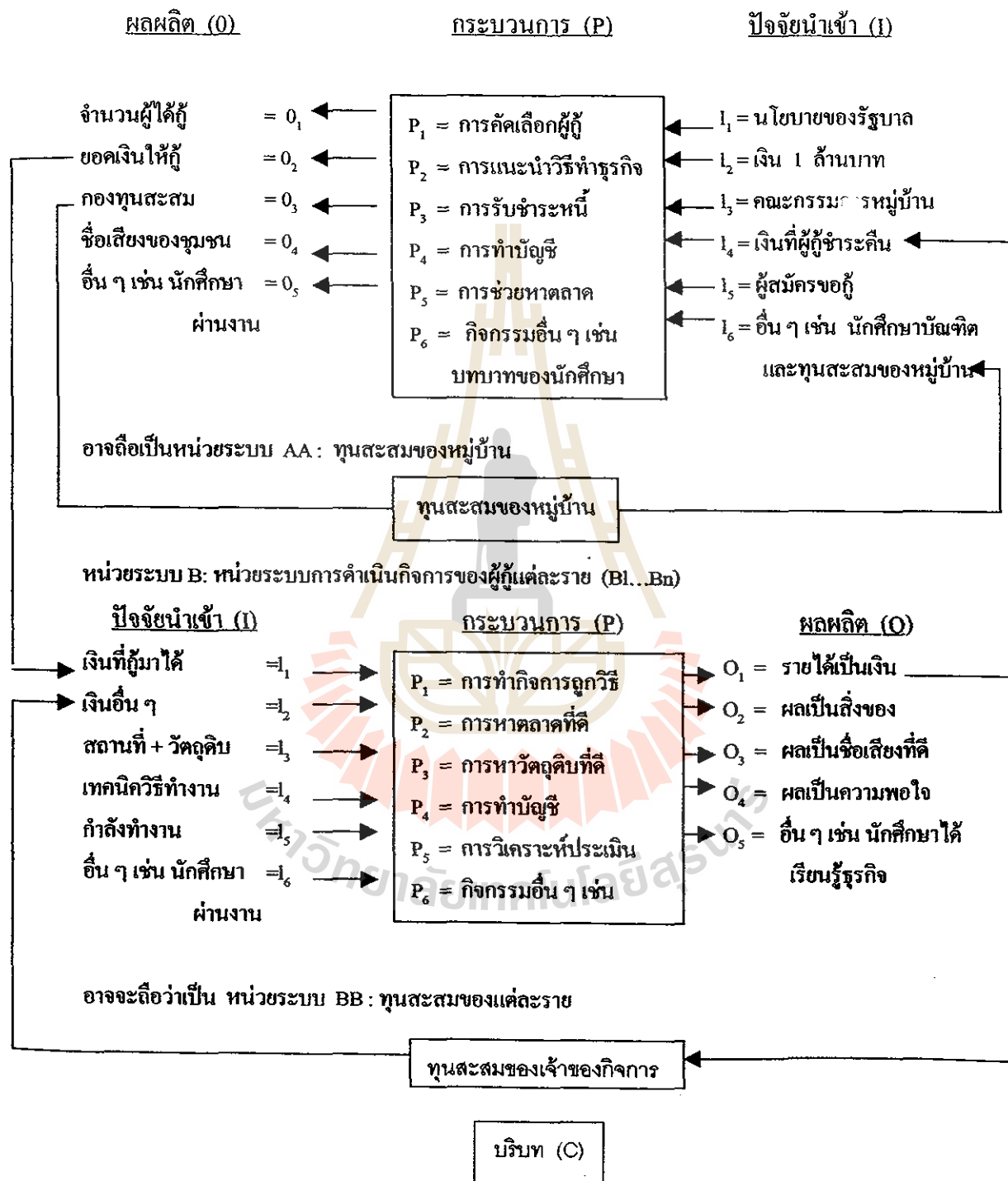
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดใช้ในการประเมินโครงการ

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล ของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ Context Input Process Product ทั้งระดับหมู่บ้านและ (ผู้รู้)

ชุดวิธีการประเมินเพื่อพัฒนา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , 2544 : 66) ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้นจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสถานะหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ถูก

หน่วยประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	
ระดับหมู่บ้าน	C1 = ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน C3 = สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน C4 = วัฒนธรรมประเพณี C5 = โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ C6 = ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น C7 = ความเข้มแข็งของชุมชน C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน	I1 = นโยบายรัฐบาลระดับเขต แนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์การประเมินความพร้อมหรือระดับต่าง ๆ I2 = การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ/ระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ I3 = คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ I4 = คณะกรรมการกองทุน (การได้มา, คุณสมบัติ I5 = การเตรียมความพร้อม/สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท	PC 1 = การจัดทำระเบียบกองทุน (ทุกระเบียบ) PC 2 = การจัดทำเอกสารเพื่อขออนุมัติเปิดกองทุน PC3 = ระบบบัญชีกองทุน PC4 = กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน PC4.1 = การรับสมัคร PC4.2 = การหมดสภาพ PC4.3 = ประเภทสมาชิก PC4.4 = ประเภทสมาชิก PC4.5 = การรับชำระหนี้ PC5 = กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินกองทุน PC5.1 = การคัดเลือกผู้กู้ PC5.2 = การจัดทำเอกสารประกอบการกู้ยืม	PD1 = จำนวนสมาชิกกองทุน PD2 = จำนวนผู้ได้เงินกู้ PD3 = ยอดเงินที่ให้ผู้กู้ตามกำหนด PD4 = จำนวนผู้ชำระหนี้ตามกำหนด PD5 = ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด PD6 = กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว) PD7 = การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ PD8 = ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน (กรรมการ, กิจกรรมฯ) ต่อประสิทธิภาพกองทุน

หน่วย ประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
		I7 = เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตามระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23 (2-18) I8 = บัญชีคดกองทุนหมู่บ้าน	PC5.3 = การโอนเงินให้ผู้กู้ PC5.4 = การรับชำระหนี้ PC6 = การส่งเสริมการให้เงินกู้ PC6.1 = การแนะนำการทำธุรกิจ PC6.2 = การช่วยเหลือตลาด PC7 = การตรวจสอบการใช้เงินกู้ PC8 = การจัดทำรายงานของคณะกรรมการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน PC9 = การจัดสรรผลประโยชน์	PD10 = ความสามารถในการพึ่งตนเอง PD11 = ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

หน่วย ประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	. I	P	
			PC10 = การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้โดย นักศึกษากองทุน	P
ระดับราย บุคคล (ผู้กู้)	C9 = อาชีพเดิม (หลักและรอง) C10 = สมาชิกในครอบครัว C11 = สภาพการอยู่อาศัย C12 = รายได้ของครอบครัว C13 = หนี้สินของครอบครัว	I9 = จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ I10 = จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือ จากเงินกู้ I11 = สถานที่ใช้ในการประกอบ การ I12 = วัตถุประสงค์ I13 = ความรู้และทักษะในการ ประกอบอาชีพ I14 = จำนวนแรงงาน I15 = วัตถุดิบ	PC11 = การใช้เงินกู้ PC12 = การหาความรู้เพิ่ม เติม PC13 = การหาตลาด PC14 = การทำบัญชีใช้เข้า เงิน	PD11 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการกู้ PD11 = ผลโดยตรง PD11 = ผลโดยอ้อม

ตารางที่ 2 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมิน
หน่วยระบบ B : หน่วยการดำเนินงานของผู้ดูแลรายชื่อ (ทุนสะสมของแต่ละราย)

Context	Input	Process	Product (O)
C1 อาชีพเดิม (หลัก / รอง) C2 สมาชิกในครอบครัว C3 สภาพการอยู่อาศัย C4 รายได้ของครอบครัว C5 หนี้สินของครอบครัว	I1 จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ I2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ I3 สถานที่ในการประกอบอาชีพและวัสดุอุปกรณ์ วัสดุคิบ I4 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ I5 จำนวนแรงงาน	P1 การใช้จ่ายเงินกู้ P2 การหาความรู้เพิ่มเติม P3 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	O1 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ - ผลโดยตรง - ผลโดยอ้อม

บริบท C

C1 = ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	C6 = ผู้นำชุมชน
C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	C7 = การรวมกลุ่ม
C3 = สภาพเศรษฐกิจและสังคม	C8 = ภูมิปัญญาท้องถิ่น
C4 = วัฒนธรรมประเพณี	C9 = ความเข้มแข็งชุมชน
C5 = โครงสร้างพื้นฐาน	

จากแผนภูมิที่ 2 ที่เป็นการแสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และผู้กู้จึงประกอบ 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบระดับทุนเป็นหน่วยระบบปวงคือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพวง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิและมีผลผลิต ได้แก่ ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอ เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

1. การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 ในระบบ A

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1-ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	1.ที่มาของชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน 2.คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3.สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4.อาชีพเดิม(อาชีพหลัก/รอง)คืออะไร 5.อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไรเพราะอะไร 6.อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 7.การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณ พ.ศ.ใด(ถนน,ประปา,ไฟฟ้า)	1.ผู้นำชุมชน 2.ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3.ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4.ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.ศึกษาจากเอกสาร
C2-สภาพภูมิศาสตร์	1.ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2.อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3.แผนที่หมู่บ้าน	1.ข้อมูลจากเอกสาร 2.หมู่บ้าน 3.ผู้นำชุมชน	1.ศึกษาจากเอกสาร 2.สังเกต 3.สัมภาษณ์
C3-สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	1.อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2.จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3.จำนวนที่ดินทำกิน	1.ผู้นำชุมชน 2.สถานีอนามัยตำบล 3.โรงเรียน 4.เกษตรตำบล 5.หมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.สังเกต

ตารางที่ 1(ต่อ) ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C4-วัฒนธรรม ประเพณี	4.จำนวนและประเภทร้าน ค้าในหมู่บ้าน		
	5.จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน		
	6.โรงงานอุตสาหกรรมใน หมู่บ้าน		
	7.โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน)		
	8.โรคที่เจ็บป่วย		
	9.สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย		
	1.จำนวนวัด/โบสถ์/มัสยิด	1.ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์ตาม แบบบร.1
	2.จำนวนพระ/เณร/ บาทหลวง	2.ผู้นำชุมชน 3.ชาวบ้าน	2.ศึกษาจากเอกสาร 3.สังเกต
	3.ภาษาพื้นบ้าน		
	4.ประเพณีที่สำคัญ		
C5-โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากร	5.ความเชื่อด้านต่างๆ(ศาลปู่ ตาฯ)		
	1. จำนวนและสภาพของ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน,ไฟฟ้า,ประปา, หอกระจายข่าว, ศาลาประชาคม,ไปรษณีย์ ฯลฯ	1.ผู้นำชุมชน 2.หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. สังเกต
	2. จำนวนและสภาพ ทรัพยากรเช่น ป่าไม้ แหล่ง น้ำ แร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณ ประโยชน์		

ตารางที่ 1(ต่อ) ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C6-ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	1.ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2.กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในหมู่บ้าน(จำนวนสมาชิก,ทุนของกลุ่ม,กิจกรรมกลุ่ม,การก่อตั้ง) 3.ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ(ชื่อ,อายุ,ความเชี่ยวชาญ)	1. ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์ แบบบร.1 2.ศึกษาจากเอกสาร 3.สังเกต
C7-โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	1.โครงการของภาครัฐ 2.โครงการของภาคเอกชน 3.โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง(ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ)	1.ผู้นำชุมชน 2.ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3.ข้อมูลที่บันทึกไว้	1.สัมภาษณ์ตาม แบบบร.1 2.ศึกษาจากเอกสาร 3.สังเกต
C8-ความเข้มแข็งของชุมชน	1.ความสามัคคี 2.ความซื่อสัตย์ 3.การช่วยเหลือกัน 4.การยกย่องคนทำความดี 5.โอกาสในการหาความรู้ 6.จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7.ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง 8.การรวมกลุ่ม 9.การประชุม/เสวนา 10.การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	1.ชาวบ้าน	1.สัมภาษณ์ตาม แบบบร.2 ครั้งที่ 1 1.สัมภาษณ์ตาม แบบบร.2 ครั้งที่ 1

3.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน	1.รายละเอียดของระเบียบ	1.ระเบียบสำนัก	1.ศึกษาจากเอกสาร
I1-นโยบาย ระเบียบ	สำนักนายกฯ	นายกฯ	
แนวทางปฏิบัติ	2.รายละเอียดของระเบียบ กองทุนฯ	2.ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ	
I2-การประชาสัมพันธ์	1.ช่วงเวลาที่มีการ ประชาสัมพันธ์ 2.ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3.ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4.เนื้อหาในการ ประชาสัมพันธ์	1.ผู้นำชุมชน 2.ชาวบ้าน 3.ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4.ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5.เอกสารประชาสัมพันธ์	1.สัมภาษณ์ 2.สังเกต 3.ศึกษาจากเอกสาร
I3-คณะกรรมการ	1.จำนวนคณะกรรมการ 2.องค์ประกอบคณะ กรรมการ 3.สัดส่วนกรรมการ ภาคประชาชน 4.การปฏิบัติหน้าที่	1.พัฒนาชุมชน 2.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
I4-คณะกรรมการ	1.จำนวน 2.คุณสมบัติ 3.วิธีการได้มา 4.การพ้นจากตำแหน่ง 5.ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตาม แบบบร.4 2.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 2(ต่อ) ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I5-การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน	1.วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2.เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3.จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม 4.หน่วยงาน/องค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.ส่วนราชการ 3.ชาวบ้าน 4.ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์ชาวบ้านตามแบบ บร.3,บร.9 2.สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
I6-เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1.วันที่ได้รับอนุมัติ 2.การเก็บรักษาเงิน	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์
I7-เงินทุนสะสมอื่นๆ	1.ประเภท/จำนวน/ที่มาและการเก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่นๆ	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
I8-บันทึกกองทุน	1.ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา,อายุ,เพศ, ภูมิตำเนา,สถานภาพ, สมรส,ความสามารถพิเศษ 2.บทบาทหน้าที่	1.บันทึกกองทุนหมู่บ้าน 2.คู่มือนักศึกษา	1.ศึกษาตนเอง 2.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 2(ต่อ) ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล			
I9-จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติ	1.จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติ	1.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
II0-จำนวนเงินลงทุน นอกเหนือจากเงินกู้	1.จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้ 2.ที่มาของเงินทุน	1.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
II1-วัตถุประสงค์การกู้ เงินตามโครงการ	1.วัตถุประสงค์การกู้เงิน ตามโครงการ	1.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
II2-สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการ ประกอบอาชีพ	1.สถานที่ในการประกอบ อาชีพ 2.วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ 3.วัตถุดิบในการประกอบ อาชีพ	1.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์
II3-ความรู้และทักษะ ในการประกอบอาชีพ	1.ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
II4-จำนวนแรงงาน	1.จำนวนแรงงานที่ใช้ใน การประกอบอาชีพ	1.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม

3.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน	PC4.1-การรับสมัคร		
PC1-การจัดทำ			
ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1.กระบวนการในการจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2.ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3.ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1.คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม จากคณะกรรมการ กองทุนและ ชาวบ้าน
PC2-การจัดทำเอกสาร ขอขึ้นทะเบียน	1.กระบวนการในการจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2.ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3.ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1.คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์
PC3-ระบบบัญชี กองทุน	1.จำนวนบัญชีที่จัดทำ 2.ชื่อบัญชี เช่น บัญชี ลูกหนี้,บัญชีรับคุด, บัญชีเงินสัจจะ 3.ความเป็นปัจจุบัน 4.ผู้จัดทำ 5.ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1.คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีกองทุน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
PC4-กิจกรรมเกี่ยว กับสมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1.ช่วงเวลาในการรับสมัคร และเหตุผล 2.ค่าธรรมเนียมการสมัคร และเหตุผล	1.คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2.สัมภาษณ์จาก คณะกรรมการ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านจะต้องอาศัยเครื่องมือในการประเมินโดยเครื่องมือที่มีจำนวนมาก ในการประเมินแต่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้จัดทำกรประเมินด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. สังเกต (Observation) ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้สังเกตเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น ความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ความสามัคคีของหมู่บ้านและทำการสังเกตในขณะร่วมกิจกรรมภายในหมู่บ้าน
2. สัมภาษณ์ (Interview) โดยจะทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กุศเวียง ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สมาชิกที่ทำการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มสมาชิกของหมู่บ้านตลอดจนสมาชิกภายในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานตาม บร. ต่าง ๆ
3. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน โดยจะดูพฤติกรรมของสมาชิกภายในหมู่บ้านที่เข้าร่วมประชุม
4. การสำรวจ (Inventory) เป็นการศึกษาหมู่บ้านโดยใช้วิธีการหลายอย่างรวมกันโดยการจัดทำแผนที่หมู่บ้าน การถ่ายรูป การสัมภาษณ์ การบันทึก

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนเอกสารเพื่อใช้ในการตอบคำถามจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์โดยจะจำแนกข้อมูล การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ทำการประเมินกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกและกลุ่มต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านจะสัมภาษณ์สมาชิกโดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้และสัมภาษณ์สมาชิกแบบกำหนดหัวข้อไว้แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้
2. การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกภายในหมู่บ้าน โดยสังเกตไม่ให้นักกลุ่มสมาชิกรู้ตัวจะทำให้ข้อมูลสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ทำสารนิพนธ์จะเข้าไปร่วมในการประชุมแต่ละครั้งของหมู่บ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว จำแนกประเภทของข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานต่อไป และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ให้เหมาะกับจุดประสงค์ระดับข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข โดยใช้สถิติ

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความ แล้วสรุปผลโดยประมวลความคิดเห็น

- การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์

- การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด การวิเคราะห์แนวคิดของคณะกรรมการกองทุน

และของสมาชิกกองทุน

การวิเคราะห์ข้อมูล ของกองทุนวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินกองทุนโดยตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์การติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

รายได้ นับเป็นปัจจัยให้ชีวิตของคนมีความ “อยู่ดีมีสุข “ โดยเฉพาะการมีรายได้ที่เพียงพอและมั่นคงสำหรับการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว

ความสามารถและโอกาสในการหารายได้นั้นย่อมแตกต่างกันไปบางคนมีความสามารถและมีโอกาสในการหารายได้อย่างมากมายจนอาจทำให้ตนเองมีฐานะดีเป็น “เศรษฐี หรือ มหาเศรษฐี” คนบางคนขาดโอกาสหรือขาดความสามารถในการหารายได้จนทำให้คนนั้น ๆ เกิดการ “ขัดสนรายได้ในการยังชีพ “ รายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายซื้ออาหารและการใช้จ่ายอื่นๆ คนกลุ่มนี้จะถูกเรียกว่าเป็น คนจน หากประเทศมี “คนจน “ จำนวนมากเกิดสภาพ “ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ “ ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะ “ มั่งมีและยากจน “ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาความ “ขัดแย้งทางสังคม “ หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องด้วยแล้ว การพัฒนาประเทศชาติให้มี “ความยั่งยืน” ก็ย่อมยากที่จะเกิดขึ้นเป็นจริงได้ การแก้ไข “ปัญหาความยากจน” ซึ่งรัฐบาลในปัจจุบันได้กำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างจริงจังและเร่งด่วน และแผนพัฒนาฯฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ก็ได้กำหนดวัตถุประสงค์ให้มีการแก้ไขปัญหาคความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง

เครื่องชี้วัดความยากจนและการพัฒนารายได้

ทั้งนี้การชี้วัดความยากจนได้ใช้เรื่อง “ ความขัดสนทางรายได้ในการยังชีพ “ หรือ “ระดับรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานของสมาชิกในครัวเรือน “เพื่อเป็นเกณฑ์ในการระบุว่า “ใครคือคนจน” ซึ่งระดับรายได้เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำของครัวเรือนที่คำนวณได้นี้จะถูกเรียกว่าเป็นเส้นความยากจน ระดับความรุนแรงของปัญหาความยากจนสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสถานภาพ “คนจน” ในด้านขนาดและการครอบครองที่ดินของครัวเรือน อายุ ระดับการศึกษาครัวเรือน รวมทั้งการได้รับสวัสดิการหรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ เป็นต้น

ประเทศได้ประสบกับวิกฤตทางการเงินอย่างรุนแรงกลางปี 2540 ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมมีปัญหาทางด้านเสถียรภาพรุนแรงโดยเฉพาะในปี 2541 ได้หดตัวถึงร้อยละ 10.5 อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 8.1 ภาคการผลิตขาดสภาพคล่อง ต้องประสบกับภาวะขาดทุนและล้มละลายจำนวนมาก เกิดปัญหาการว่างงานสูง

ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนต้องหดตัวลดลงตามไปด้วย โดยในช่วงปี 2541 – 2543 รายได้ที่แท้จริงของประชาชนได้ลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท/ครัวเรือน เหลือ 9,332 บาท/ครัวเรือนตามลำดับ หรือลดลงร้อยละ 2.3 ต่อปี

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนของรัฐ

ในด้านการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนพบว่ารัฐบาลได้มีการวางแผน/โครงการซึ่งผลการดำเนินงานของแผนงาน/โครงการต่างๆมีทั้งที่ประสบกับความสำเร็จและล้มเหลว การดำเนินงานของภาครัฐในภาพรวมที่ผ่านมาสามารถลดหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาคความยากจนลงได้ในระดับหนึ่ง สำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนของรัฐบาลในปัจจุบัน ได้มีการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- นโยบายของรัฐบาลในการสร้างความเข้มแข็งของสังคมและเศรษฐกิจฐานราก
- โครงการที่สำคัญ 5 โครงการ
 - การดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐ วงเงินงบประมาณปี 2545 จำนวน 76,693.67 ล้านบาท แก้ไขปัญหาคความยากจนเน้นด้านการส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองท้องถิ่น
 - การดำเนินงานโดยชุมชนท้องถิ่น ปัจจุบันภาคประชาสังคมมีการรวมกลุ่มกันในหลายพื้นที่ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่ของตนเอง ในปีงบประมาณ 2545 มีการสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน วงเงิน 8,500 ล้านบาท เพื่อให้ชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน รวมทั้งเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว
 - พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน เป็นปรัชญานำทางให้เป็นไปในทางสายกลาง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - พัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีความงามเสมอภาคระหว่างคนจนและกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม

- วางรากฐานการปฏิรูปเชิงโครงสร้างการจัดการทรัพยากรทิศทางการพัฒนาประเทศ ให้เอื้อต่อทุกกลุ่มคนในสังคม พัฒนาศักยภาพของตนเองและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

ผลของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนรายได้ต่ำสุด 20 % แรกของประเทศกับกลุ่มคนรายได้สูงสุด 20% แรกของประเทศดีขึ้นตามลำดับ ประชาชนมีการใช้จ่ายต่างๆ ในครัวเรือนเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นด้วย เป็นเหตุให้จำนวน “คนจน” ลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี 2539

แต่หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้จำนวน “คนจน” ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน โดยกลุ่ม “คนจนมาก” มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1.8 ล้านคน และกลุ่ม “คนเกือบจน” เพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคนซึ่งคนกลุ่มนี้พร้อมที่จะเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นกลุ่ม “คนจน” ได้ตลอดเวลาออกจากรายได้ในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่ม “คนจน” กับกลุ่ม “คนรวย” ก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ประชาชนลดการใช้จ่ายในครัวเรือนในอัตราที่มากกว่าการลดลงของรายได้ให้เห็นได้ชัด เนื่องจากประชาชนอาจไม่มั่นใจต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวได้มากเท่าที่ควร

ในด้านการแก้ไขปัญหาที่ยากจนปรากฏว่ารัฐบาลในปัจจุบันได้ประกาศ “สงครามกับความยากจน” ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้ด้อยโอกาส เพื่อความมุ่งมั่นแก้ปัญหา “คนจน” ที่ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ในการยังชีพ และกลุ่มคนยากจนเชิงโครงสร้าง ที่เกิดจากความขัดสนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านที่ดิน สาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๑ ของรัฐบาลดังกล่าว ต้องเผชิญกับปัญหาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและกลไกการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ตลอดจนต้องมีการปรับความคิดและทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ใหม่ ซึ่งจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้นโยบายของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนารากฐานของสังคมไทย ศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างมั่นคงยั่งยืนต่อไป

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ภาครัฐได้ช่วยสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้แข็งแกร่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยภาครัฐได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)” ขึ้นเมื่อวันที่ 8-9 มิถุนายน 2544 ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ โดยมีประเด็นพิจารณาหลายหัวข้อ ซึ่งส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 ที่ผ่านมาการช่วยเหลือ SMEs อย่างเป็นรูปธรรม ยังไม่ค่อยชัดเจนนัก เนื่องจากรัฐมีนโยบายเร่งด่วนหลายเรื่องที่ต้องจัดทำตามลำดับความสำคัญเช่นกัน หลาย ๆ ท่านอาจจะลืมประเด็นสำคัญของ พ.ร.บ. ส่งเสริม SMEs ไปแล้วเรามาทบทวนประเด็นสำคัญของพ.ร.บ. ส่งเสริม SMEs ซึ่งแบ่งเป็น 7 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 2 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 3 กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 4 แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 5 การส่งเสริมและการสนับสนุนของรัฐ

หมวดที่ 6 การเพิกถอนการส่งเสริมและการสนับสนุนของรัฐ

หมวดที่ 7 บทลงโทษ

แผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งสำนักงานส่งเสริม SMEs ต้องจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว ตามความเหมาะสมและควรจะต้องประกอบด้วยแผนงาน โครงการกิจกรรม หรือมาตรการในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนา SMEs ในชุมชน
- (2) การสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา SMEs
- (3) การพัฒนาหรือจัดตั้งตลาดทุนหรือตลาดเงินสำหรับ SMEs
- (4) การพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรใน SMEs
- (5) การพัฒนาการจัดการ SMEs ในด้านการจัดการ การผลิต การบริหารงานบุคคล
- (6) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของ SMEs ทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐาน
- (7) การส่งเสริมหรือการสนับสนุนด้านการตลาด
- (8) การส่งเสริม วิจัย และพัฒนา รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- (9) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิสาหกิจ

- (10) การส่งเสริมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและสนับสนุนระหว่าง SMEs กับ วิชาสหกิจขนาดใหญ่
- (11) การส่งเสริมการรวมกลุ่มของ SMEs เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- (12) การส่งเสริมและพัฒนาองค์การเอกชนที่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุน SMEs
- (13) การจัดตั้งอำนวยการความสะดวกในการลงทุนและการประกอบวิชาสหกิจ SMEs
- (14) การให้สิทธิและประโยชน์เพื่อส่งเสริม SMEs หรือเพื่อขจัดความเสียเปรียบ หรือความจำกัดของ SMEs
- (15) การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการด้านอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและด้านสุขอนามัย
- (16) การปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ ขั้นตอน วิธีการ และวิธีปฏิบัติที่เป็นอุปสรรค และเพิ่มต้นทุนต่อ SMEs
- (17) การส่งเสริมและสนับสนุนด้านลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ
- (18) เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้ง SMEs ขึ้นใหม่ตลอดจนการช่วยเหลือ SMEs ให้สามารถดำเนินการต่อไป หรือรวมทั้งสามารถขยายกิจการและแข่งขันกับกิจการอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศได้

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

SMEs ย่อมาจากภาษาอังกฤษ Small and Medium Enterprises หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า “วิชาสหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” สำหรับความหมายของวิชาสหกิจ (Enterprises) ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กิจการการผลิต (Production Sector) ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม (Agricultural Processing) ภาคอุตสาหกรรม (Manufacturing) และเหมืองแร่ (Mining)
2. กิจการการค้า (Trading Sector) ครอบคลุมการค้าส่ง (Wholesale) และการค้าปลีก (Retail)
3. กิจการบริการ (Service Sector)

ส่วนลักษณะขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กำหนดจากมูลค่า
ขั้นสูงของสินทรัพย์ถาวรสำหรับกิจการแต่ละประเภท ดังนี้

	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
1. กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
2. กิจการบริการ	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
3. กิจการการค้า		
- ค้าส่ง	ไม่เกิน 100 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
- ค้าปลีก	ไม่เกิน 60 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท

ความสำคัญของ SMEs ต่อระบบเศรษฐกิจ

SMEs คือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ อีกทั้งยังเป็นวิสาหกิจที่ใช้เงินทุนในจำนวนที่ต่ำกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่และยังช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูกรวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่เป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิสาหกิจในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไปสู่ภูมิภาคก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาคและของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

กล่าวโดยสรุป SMEs มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ คือ

1. ช่วยการสร้างงาน
2. สร้างมูลค่าเพิ่ม
3. สร้างเงินตราต่างประเทศ
4. ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ
5. เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุนและสร้างเสริมประสิทธิภาพ
6. ช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่ และภาคการผลิตอื่น ๆ เช่น ภาคการเกษตรกรรม
7. เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี 2540 ซึ่งเริ่มจากสถาบันการเงินก่อนจะถูกลามไปสู่ธุรกิจเกือบทุกสาขา ทั้งกิจกรรมขนาดใหญ่และขนาดเล็กล้วนได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วยกันทั้งสิ้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคการผลิตที่แท้จริงก็ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจเช่นเดียวกันกลุ่ม SMEs

ส่วนประสบปัญหาขาดสภาพคล่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้อำนาจซื้อการบริโภคของประชาชนลดน้อยลงเป็นผลให้กิจการ SMEs ต้องชะลอหรือลดการผลิต การจำหน่ายหรือถึงขั้นปิดกิจการไปในที่สุด โดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ กลุ่ม SMEs ที่เป็นการรับช่วงการผลิตจากกลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ใช้เทคโนโลยีพึ่งพาจากต่างประเทศ การพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศไทยรวมทั้งแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไปในอนาคตหากกลุ่ม SMEs มีความแข็งแกร่ง สามารถยืนหยัดและแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ก็จะกลายเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไปโดยแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนา SMEs อย่างชัดเจนในภาพรวม ดังนี้

1. เพื่อบรรเทาปัญหาของ SMEs ที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันและช่วยพุงกลุ่ม SMEs ให้ดำรงอยู่รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจมีแนวทางดำเนินการคือ
 - (1) ปรับปรุงเพิ่มเติมเสริมแต่งในจุดที่ SMEs มีปัญหา
 - เทคโนโลยีการผลิตและการบริการ
 - การตลาด
 - การเข้าถึงแหล่งเงินทุน
 - การพัฒนาบุคลากร
 - การเข้าถึงแหล่งข้อมูล
 - (2) สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของหน่วยงานปฏิบัติการ
 - (3) สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน
 - องค์การภาครัฐ เอกชน ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค
 - สถาบันอิสระเฉพาะทาง
 - สถาบันการศึกษา
2. พัฒนา SMEs ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ขยายตัวเจริญเติบโตและสามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยมีความสามารถเทียบได้กับวิสาหกิจ SMEs ต่างชาติ และสามารถออกไปแข่งขันในต่างประเทศ มีแนวทางดำเนินการคือ
 - (1) เน้นความเข้มแข็งการพัฒนาไปสู่มาตรฐานสากล
 - มาตรฐานคุณภาพสินค้า
 - ความรวดเร็วในการส่งมอบสินค้าและบริการ

- มาตรฐานระบบการบริหารการผลิต เช่น ISO 14000
 - มาตรฐานสุขอนามัย
 - การป้องกันสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
 - การคุ้มครองแรงงานและสิทธิมนุษยชน
- (2) เน้นกลไกการสนับสนุนเงินทุน การร่วมทุน (Venture Capital) และการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับ SMEs
- เพื่อปรับปรุงผลผลิต (Productivity)
 - เพื่อปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและนวัตกรรม
 - เพื่อปรับปรุงระบบการจำหน่ายและบริการให้รวดเร็ว
 - เพื่อขยายกิจการ
3. สร้าง SMEs ที่มีอนาคต มีนวัตกรรม หรือเป็นกลุ่ม SMEs ด้านนโยบาย การพัฒนาให้เกิดขึ้น และเติบโตอย่างยั่งยืน มีแนวทางดำเนินการคือ
- (1) เน้นในเรื่องข้อมูลข่าวสารการลงทุนสาขาที่มีศักยภาพ
- (2) เน้นกลไกการส่งเสริมอย่างใกล้ชิดและครบวงจรในลักษณะการบ่มเพาะ (Incubation)
- (3) เน้นกลไกสินเชื่อเพื่อการเริ่มต้นกิจการ (Star-up Loans)
- (4) เน้นกลุ่มเป้าหมายด้านนโยบาย เช่น
- กลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์การทำงาน
 - กลุ่มผู้จบการศึกษาใหม่ที่มีความสามารถเชิงนวัตกรรม
 - กลุ่มราษฎร หรือราษฎรอิสระที่จะจัดตั้งหน่วยผลิตหรือธุรกิจชุมชน

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เกือบทุกครั้งที่การขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดกลายเป็นบัญชีที่ร้ายแรง ทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมักจะเรียกร้องให้รัฐบาลลดการใช้จ่ายและพยายามรัดเข็มขัดข้างฝ่ายรัฐบาลก็ทราบว่าการที่ดุลการค้าขาดดุลจำนวนมากนั้น เป็นเพราะคนไทยนิยมสินค้าต่างประเทศมากกว่าสินค้าไทย อันเป็นเหตุให้การนำเข้ามากเกินไป ด้วยความเชื่อเช่นนี้เอง การรณรงค์ให้คนไทยนิยมสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยหรือ Mode in Thailand จึงกลายเป็นวิธีการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยที่มิได้ตระหนักแม้แต่แต่น้อยว่า สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ

จำนวนมากต้องอาศัยวัตถุดิบ สินค้าชิ้นกลาง สินค้าทุนและเครื่องจักรจากต่างประเทศ เสียหาย Made in Thailand จึงไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าได้อย่างถาวรภาคเอกชน

แท้จริงแล้ว ปัญหาการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศดังที่สังคมเศรษฐกิจไทย เฝ้าดูอยู่ทุกวันนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างและรูปลักษณะของระบบเศรษฐกิจที่มีการพึ่งพิงการนำเข้า Import dependency อย่างเด่นชัด โครงสร้างและรูปลักษณะดังกล่าวก่อตัวขึ้นจากยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เลือกใช้นับตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา

การปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมจากการผลิต เพื่อการทดแทนการนำเข้ามาเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ไม่เพียงแต่จะไม่สามารถลดการพึ่งพิงการนำเข้าเท่านั้น หากยังทำให้ลักษณะการพึ่งพิงการนำเข้าเข้มข้นยิ่งขึ้นอีกด้วย ยังมีการส่งออกมากเพียงใด ก็จะมีมีการนำเข้ามากเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้เองยิ่งภาคอุตสาหกรรมและภาคการส่งออกเติบโตใหญ่มากเพียงใด การขาดดุลการค้าจะยิ่งมีมากเพียงนั้น ดังจะเห็นได้ว่าปัญหาการขาดดุลการค้าจะมีมากเป็นพิเศษในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง แต่จะมีน้อยในช่วงที่เศรษฐกิจซบเซา

ปัญหาการขาดดุลการค้าจะไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ หากไม่มีการดำเนินการให้ลักษณะการพึ่งพิงการนำเข้าของระบบเศรษฐกิจไทยลดน้อยลง

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การที่คนเราจะอยู่ดีมีสุขได้นั้นนอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ที่พอเพียงกับการดำรงชีพแล้วยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การมีที่อยู่อาศัยของตนเองที่มั่นคงมีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้อต่อการดำรงชีพด้วย

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ที่น่าอยู่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในคนเราอยู่ได้อย่างมีความสุข เนื่องจากความต้องการพื้นฐานของคนส่วนใหญ่ นั้นย่อมอยากให้ตนเองมีความสุขทั้งกายและใจ ไม่ว่าจะเป็นการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีอากาศหายใจที่บริสุทธิ์มีน้ำกินใช้ที่เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคมีสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะปราศจากมลภาวะรบกวนทั้งฝุ่นละออง เสียง ขยะ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีสาธารณะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์รวมทั้งมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์พอเพียงในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

การประเมินสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณูปโภค ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อม

การวัดระดับของสภาพแวดล้อมที่ดีที่จะทำให้คน “อยู่ดีมีสุข” ได้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้พัฒนาดัชนีชี้วัด โดยคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน คือ

- ความต้องการที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขปลอดภัย ไม่ว่าคนคนนั้นจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบทก็ตาม ต่างก็อยากจะมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง พร้อมสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน
- ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นเรื่องสะท้อนให้เห็นการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งในเรื่องนี้ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนเมืองหรือคนในชนบทต่างก็มีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน
- คุณภาพของสิ่งแวดล้อมเป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวคนซึ่งในที่นี้จะครอบคลุมทั้งแหล่งน้ำเสียง อากาศ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ ป่าไม้ ในการพิจารณาขีดความสามารถด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเพื่อการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนมากน้อยเพียงใดนั้น อาจพิจารณาได้จากแนวโน้มความเสื่อมโทรมของป่าไม้ และคุณภาพของแหล่งน้ำว่ามีสภาพเป็นอย่างไร รวมทั้งมีสัดส่วนของปริมาณขยะที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพดิน และคุณภาพของแหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด

จากตัวชี้วัดดังกล่าวทำให้เราสามารถนำไปวัดผลการพัฒนาที่ผ่านมาซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า สถานการณ์ของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ปัญหาคุณภาพของแหล่งน้ำ เสียง อากาศ เป็นพิษ ป่าไม้เสื่อมโทรม การแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาอาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราว และปัญหาเสพติด ล้วนแล้วแต่เป็นตัวอย่างของปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่ชัดเจน

เป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคน แต่สภาพแวดล้อมที่ดีที่คนเราปรารถนาและต้องการนั้น ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ที่นับวันจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไปทั่วโลก ดังเช่น สถานการณ์สภาพแวดล้อมของคนไทย เมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนเกิดวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้ดัชนีชี้วัดทั้ง 3 ด้านดังที่กล่าวมาแล้วอาจสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของคนไทยเมื่อพิจารณาจากความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขพบว่าแนวโน้มดีขึ้นมาก ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน ทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียงและขยะในเขตเมือง และปัญหาเรื่องป่าไม้และน้ำเสียในเขตชนบท

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน นั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมมือและร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในสถานะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรกันร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

หลังจากที่ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ก็คือการที่เรากำลังเผชิญปัญหาการจัดการทางเศรษฐกิจหลายด้านพร้อม ๆ กัน ทั้งการเป็นหนี้ต่างชาติมาก ค่าเงินบาทลดลงอย่างฮวบฮาบ รัฐบาลเพิ่มภาษี ดัดงบประมาณ บริษัทเงินทุนล้ม ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจปิดกิจการ คนตกงาน ถูกปรับลดเงินเดือน กำลังซื้อลดลง ขณะที่สินค้ามีราคาเพิ่มสูงขึ้นมาก ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งระบบตกต่ำควบคู่ไปกับภาวะเงินเฟ้อหรือราคาที่ข้าวของแพงขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนทั่วประเทศยากจนลง คนจนได้รับความเดือดร้อนอย่างกว้างขวาง ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจคราวนี้ไม่ใช่ภาวะเศรษฐกิจไม่ดีชั่วคราว แต่เป็นปัญหาด้านโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผิดพลาดของรัฐบาลไทย รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤตเศรษฐกิจทุนนิยมโลกด้วย จึงเป็นปัญหาที่รุนแรงและยืดเยื้อ ต้องมีการระดมความคิดและแก้ไขกันจริงจัง ปฏิรูปหรือปฏิวัติโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจอย่างจริงจังมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่สะสมในระบบราชการปกติ (วิทยากร เชียงกูล , 2542, หน้า 15)

การแก้ปัญหาและฟื้นฟูแนวคิดในการพัฒนาแบบพอเพียงพึ่งตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ หมายถึงพึ่งตนเองในระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศได้ ไม่ได้แปลว่าเกษตรกรครอบครัวยุคหนึ่งต้องทำทุกอย่างโดยไม่ซื้อขายอะไรเลย ถ้าคิดถึงพอเพียงในระดับประเทศจะเห็นได้ว่ามีความเป็นไปได้สูง แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องระดมคนทั้งประเทศให้เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนวิถีชีวิต คือต้องช่วยกันอดออม ประหยัด รู้จักนำของเรามาใช้ใหม่ มีวินัยปรับปรุงตนเอง เรียนรู้และทำงานเอาจริงเอาจังกันมากขึ้น รวมทั้งต้องสร้างจิตสำนึกเพื่อชุมชน เพื่อส่วนรวมมากขึ้น

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

สังคมทุกสังคมหากมองในแง่เป็นระบบหนึ่งแล้วจะพบว่า ไม่เคยหยุดนิ่งเลย แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บางสังคมมีทิศทางและอัตราของการเปลี่ยนแปลงตลอดจนผล

กระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงนั้นแตกต่างกันไปบ้าง แต่สังคมมนุษย์โดยทั่วไปแล้วไม่อาจหลีกเลี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงได้

เทคโนโลยีทำให้เกิดระบบที่เรียกว่า อารยธรรมตะวันตก และนำมาซึ่งแนวความคิดในเรื่องความก้าวหน้า ทางวัตถุซึ่งส่งผลต่อไปยังการแข่งขันและการเป็นศัตรูคู่แข่งกันของคนในสังคมเทคโนโลยีจึงเป็นวิธีการหรือหนทางนำไปสู่จุดจบที่อาจดีหรือเลวลงก็ได้ เทคโนโลยีสังคมได้ส่งผลกระทบให้แก่ความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและประชากรดังนี้ คือ

ผลกระทบต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว

1. อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นในสังคมที่มีเทคโนโลยีสูง
2. หญิงมีอิสระในการทำงานมากขึ้น รวมทั้งมีสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น
3. ครอบครัวสูญเสียหน้าที่การเลี้ยงดูเด็กแก่สถาบันอื่น
4. สมาชิกวัยมีการคุมกำเนิดมากขึ้น บ้านจะกลายเป็นแหล่งพักพิงที่มีความสำคัญ

น้อยลงไปทุกทีสำหรับครอบครัว

5. การเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยการทำงานภายในบ้าน เพราะมีเทคโนโลยีให้ช่วยมีผลต่อการฝึกอบรมเด็กต่อทัศนคติของเด็ก และต่อค่านิยมของตัวเด็ก เด็กจะมีเวลาห่างจากงานบ้านเพิ่มขึ้น และจะไปเพิ่มเวลาให้กับกิจกรรมของโรงเรียน ของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ หรือแสวงหาความสนุกสนานส่วนตัวยิ่งขึ้น

ผลกระทบต่อประชากร อันที่อยู่อาศัย และความเป็นเมือง

1. เกิดเขตเมืองชุมชนแออัด การขยายตัวของประชากรในด้านพื้นที่อยู่อาศัยโดยปราศจากการควบคุมได้ และความอดอยาก
2. เพศสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องอิสระเสรี และเป็นการห้ามได้ด้วยวิธีการตึงตังหรือการหักทลายอย่างไม่เป็นทางการเหมือนที่เคยเป็นมาก่อน
3. ความเป็นเมืองทำให้เกิดการ โกงกิน และอาชญากรรมจากชนชั้นกลางซึ่งก่อความสูญเสียให้แก่ สังคมเป็นอย่างมาก และมากยิ่งขึ้นกว่าความสูญเสีย ที่ก่อขึ้นในอาชญากรรมมาจากชนชั้นต่ำ
4. ความเป็นเมืองทำให้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ของอาชญากรรมทั้งที่เป็นอาชญากรรมวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ต้องอาศัยการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประกอบด้วย เช่น ค่านิยมในการทำบุญถวายพระสงฆ์ด้วยทุนทรัพย์จำนวนมากเริ่มลดลงทั้งในด้านการถวายที่ดินให้สร้างศาสนา การถวายเงินกองทุน ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันประชาชนเริ่มเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องช่วยเหลือสังคม ก่อสร้างโรงเรียน ศาลาประชาคม โรงพยาบาล แทนการสร้างกุฏิ วิหาร ซึ่งมีพระสงฆ์ลดน้อยลง พระสงฆ์มีค่านิยมในการศึกษาความรู้ทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไปเพื่อการรู้เท่าทันโลก เด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่น้อยลงเพราะผู้ใหญ่ไม่อาจสอนความสลับซับซ้อนแห่งปัญหาในยุคโลกาภิวัตน์ให้เด็กเข้าใจได้ ทำให้ผู้ใหญ่ไม่สามารถแสดงบทบาทผู้ให้การอบรมสั่งสอนได้เช่นสมัยอดีต

1. ความหมายของค่านิยม

คำว่า “ค่านิยม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “VALUE” คำนี้แต่เดิมใช้ว่า “คุณค่า” ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดี ไม่ดี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีก็ได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม ค่านิยมจึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่าพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือสังคมก็ได้ เป็นการตีค่า ตัดสินคุณค่าของบุคคล (VALUE JUDGMENT) หากเป็นค่านิยมทางสังคมเรียกว่า Social Value สิ่งใดที่สังคมสร้างขึ้นเป็นแนวทางและได้รับการประเมินค่าว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนั้น ก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคม ที่อยากเดินทางให้ไปถึงจุดนั้น ให้มีอยากให้เกิดกับตนและครอบครัว คำที่ปรากฏในสังคมไทยในสังคม ไทยที่เป็นค่านิยมที่มีอยู่หลากหลาย เช่น มีความรู้ มีฐานะร่ำรวย เป็นคนซื่อสัตย์ ฯลฯ

ในทางวิชาการมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ค่านิยม” ต่าง ๆ กันเช่น

- ค่านิยมคือสิ่งที่คนสนใจ ปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายเป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และมีความสุขที่อยากจะได้เห็น ได้เป็นเจ้าของ
- ค่านิยมคือสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง

ค่านิยมอาจมาจากรสนิยมหรือจากความนิยมของบุคคลในสังคมจากความนิยมของคนใด คนหนึ่งในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ แพร่กระจายกลายเป็นรสนิยมของสังคมนั้นไปก็ได้ ตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งพึงพอใจกับการใช้รองเท้าซึ่งนำเข้าจากประเทศอิตาลี เขามีความเห็นว่ารองเท้าอิตาลีมีรูปทรงดีแข็งแรงและน่าสมัย เขาจึงซื้อมาใช้ พร้อมกับโฆษณาชวนเชื่อโอ้อวดรองเท้าของคนกับเพื่อน ๆ ต่อมาเพื่อน ๆ เกิดความสนใจในรองเท้าซึ่งทำมาจากนอก หรือจากประเทศอิตาลีนั้นและซื้อใช้ต่อกันไปรสนิยมของบุคคลก็กลายเป็นรสนิยมของกลุ่ม ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นคุณค่าและใช้ตามกันไปด้วยก็กลายเป็นค่านิยมไป

1.1.8 เศรษฐกิจแต่พอเพียง

เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ขณะนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เรื่องนี้อาจเข้าใจยากสำหรับนักวิจัยไทย โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์ ถ้ามองในแง่วิชาการนักเศรษฐศาสตร์ไม่ค่อยสนใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในเรื่องเศรษฐกิจของชาติ จากการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 ทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และช่วยให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป (กฤษฎา พันธุ์นิช , 2543 , 1. หน้า 25)

2. ค่านิยมของสังคมไทย

ณรงค์ เส้งประชา สรุปค่านิยมสังคมไทยไว้ในพื้นฐานวัฒนธรรมไทยเพื่อให้เกิดการสร้างสรรคัวัฒนธรรมที่น่าสนใจตอนหนึ่งว่า ค่านิยมของสังคมไทยมีมากมายและบางอย่างก็เป็นค่านิยมให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลผู้ถือปฏิบัติ และแก่สังคมแต่บางอย่างก็อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม เช่นค่านิยมเกี่ยวกับความหรูหรา การเชื่อถือโชคลาง ในที่นี้จะกล่าวถึงค่านิยมเด่น ๆ ของสังคมไทยบางประการ ซึ่งจะเป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดผลดีหรือไม่ก็ตามดังนี้

2.1 นิยมความร่ำรวยมั่งคั่งทุกคนอยากจะได้ อยากจะมีทรัพย์สิน เงินทอง รถยนต์ บ้านที่ดิน ฯลฯ คนที่ร่ำรวยนะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสังคม คนรวยจะต้องการสิ่งใดย่อมได้ตามประสงค์ เงินจะซื้อสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ทุกคนจึงต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งความร่ำรวย

2.2 นิยมอำนาจ คนไทยให้ความสำคัญแก่ผู้มีอำนาจ และอยากเป็นคนมีอำนาจ ถ้าตนเองไม่มีโอกาส ก็จะส่งเสริมลูกหลานของตนให้แสวงหาอำนาจ ผู้มีอำนาจในสังคมไทยส่วนใหญ่คือ ผู้มีตำแหน่งสูงในหน้าที่ราชการ ดังนั้นคนไทยจึงนิยมส่งเสริมลูกหลานให้เข้ารับราชการ นอกจากข้าราชการแล้วผู้ที่มิอำนาจอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมือง ปัจจุบันอำนาจอาจซื้อด้วยเงิน ดังจะพบได้จากการใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร

2.3 เคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโสได้แก่ ผู้ที่มีอายุมากกว่า มีคุณวุฒิสูงกว่า มีชาติสกุลสูงกว่า มีตำแหน่งสูงกว่า เช่น นักเรียนรุ่นพี่ ป้า น้า อา หม่อมเจ้า การเคารพผู้อาวุโสได้รับการปลูกฝังสืบต่อกันมาจนเป็นวิถีชีวิตที่ยังปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโสมีแนวโน้มลดลงในปัจจุบัน

2.4 รักความสนุก กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมักจะสอดแทรกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานไว้ด้วย แม้แต่งานศพก็ยังมีกิจกรรมที่แสดงถึงความรักสนุก เช่นมีการแสดงก่อนการเผาศพ และฉลองเมื่อเผาศพเสร็จแล้ว คนไทยรักความสนุกสนานตั้งแต่เกิดไปจนตาย เริ่มตั้งแต่งานฉลองวันเกิด งานฉลองวันแต่งงาน จนถึงงานเผาศพ

2.5 บริโภคนิยมคนไทยส่วนใหญ่สนใจเรื่องการบริโภคมาก ชอบเสาะแสวงหาอาหารรับประทาน ชอบคิดปรุงอาหารแปลก ๆ รับประทาน เมื่อเกิดเกิดร้านอาหารใครพบร้านอาหารที่มีอาหารแปลก ๆ หรือรสรอยก็จะพากันไปรับประทานแม้จะแพงหรือไกลเข้าก็จะพยายามไปรับประทานอาหารที่ร้านนั้น

อีกสิ่งหนึ่งที่พบคือ ไม่ว่างานพิธีใด ๆ จะต้องมิกิจกรรมการกินเลี้ยงอยู่เสมอแม้แต่เมื่อทำงานเสร็จโปรแกรมหนึ่งเรียนผ่านการศึกษาไปภาคเรียนหนึ่ง ๆ ได้รับตำแหน่งใหญ่เปลี่ยนงานใหม่ก็มีการเลี้ยงฉลองกัน

2.6 นิยมความหรูหรา ความมีหน้ามีตา ซึ่งแสดงออกโดยการแต่งตั้งประกวดก็การจัดงานประกวดกันว่าใครจะจัดงานได้ใหญ่กว่ากัน การทำบุญว่าใครจะทำบุญมากกว่ากันการมีเครื่องใช้ที่ทันสมัยราคาแพงไม่ให้น้อยหน้ากัน ฯลฯ

2.7 นิยมเครื่องรางของขลังและเชื่อโชคลาง การจะกระทำกิจใด ๆ มักอาศัยการดูเล็กขอมการจะไปไหนก็เช่นเดียวกัน มักนิยมทำเครื่องรางหรือการประพรมน้ำมันต์ที่อาจเกิดขึ้นหรือถ้าประสบภัยก็มักจะสะเดาะเคราะห์และขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ

2.8 นิยมการทำบุญสร้างวัดปิดทองฝังลูกนิมิตโดยเชื่อว่าจะได้บุญมาในชาติหน้า คนไทยส่วนใหญ่ต่างพยายามไม่เข้าร่วมในกิจกรรมทำบุญแม้จะด้วยความยากลำบากก็ยอมอย่างไรก็ตามค่านิยมนี้มีแนวโน้มลดลงเพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงคนมากขึ้นทรัพยากรลดลง

ปัญหาการขาดดุลการค้าจะไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ หากไม่มีการดำเนินการให้ลักษณะการพึ่งพิงการนำเข้าของระบบเศรษฐกิจไทยลดน้อยถอยลง

1.2.1 ความยากจนระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านกุดเวียนเริ่มก่อตั้ง 200 ปี ที่ผ่านมามีแต่เดิมนั้นประชากรอพยพมาจากบ้านดอน ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือเพื่อเข้ามาปักหลักทำมาหากินโดยยึดอาชีพเกษตรกรรม ทำนาทำไร่ ปลูกผัก

เมื่อก่อนนั้นหมู่บ้านนี้มีกุดล้อมรอบ และมีน้ำไหลเรียบรอบหมู่บ้านซึ่งได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านกุดเวียน จนถึงปัจจุบันและมีการขยายขยายเป็นหมู่บ้านใหญ่

สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านกุดเวียนตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำเป็นลำคลอง โดยมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	มีพื้นที่ติดกับ	หมู่ 10, 11
ทิศใต้	มีพื้นที่ติดกับ	หมู่ 7, 8, 9
ทิศตะวันออก	มีพื้นที่ติดกับ	หมู่ 1, 2, 3, 4, 5
ทิศตะวันตก	มีพื้นที่ติดกับ	หมู่ 12

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเฉพาะที่ดินทำกินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งเก็บกักน้ำได้ดีชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ ส่วนพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่ชาวบ้านใช้ร่วมกันจะเป็นลักษณะของแหล่งน้ำ ที่วัดและที่ดินป่าช้า

ด้านสาธารณูปโภค แต่เดิมนั้นชาวบ้านจะใช้ตะเกียงแทนไฟฟ้าเพราะยังไม่มีไฟฟ้าใช้ และน้ำก็ยังใช้แม่น้ำในลำคลอง และขุดบ่อน้ำบาดาล ใช้ถนนเมื่อก่อนใช้ถนนลูกรัง แต่ตอนนี้ใช้ถนนลาดยางหมดแล้ว

1.2.2 สังคมและวัฒนธรรม

ชาวบ้านกุดเวียน โดยรวมจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะของเครือญาติ จะเป็นตระกูลใหญ่ ๆ เห็นเด่นชัดกระจายรอบ ๆ หมู่บ้าน

ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้ความเชื่อถือในตัวผู้นำของผู้นำบ้านมากมีอะไรก็จะไปขอคำปรึกษาจากผู้นำชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่

ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านกุดเวียนมีความกินดีอยู่ดี และมีฐานะปานกลาง เพราะชาวบ้านมีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ และทำงานโรงงาน

2.1.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

อาชีพหลักและอาชีพรองของหมู่บ้านกุดเวียนคือ ทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรมี 812 ไร่ เป็นที่นา 650 ไร่ เป็นที่สวน 34 ไร่ รวม 1,296 ไร่ จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 5.18 ไร่ ร้านค้าในหมู่บ้านมีทั้งหมด 2 ร้าน ส่วนมากจะเป็นรายขายของชำ ไม่มีโรงสีในหมู่บ้าน ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมภายในหมู่บ้าน มีโรงเรียนภายในหมู่บ้าน

เมื่อชาวบ้านเกิดการเจ็บป่วยขึ้นมาจะไปรักษาที่สถานีนอนามัยตำบลบึงชีเหล็ก

ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรและครัวเรือนของหมู่บ้านกุดเวียน

จำนวนประชากรทั้งหมด 356 คน ชาย 173 คน หญิง 183 คน จำนวนครัวเรือนของหมู่บ้าน 78 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือนของบ้านกุดเวียน

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1-3 ปีเต็ม	8	2.24
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	10	2.80
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	16	4.49
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	14	3.93
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	13	3.65
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	214	60.11
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	28	7.86
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	53	14.88
รวม	356	

จำนวนครัวเรือน 78 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 356 คน จำนวนประชากรหญิง 183 คน จำนวนประชากร ชาย 173

2.2.4 วัฒนธรรมประเพณี

สำหรับวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านกุดเวียนได้รักษาประเพณีและวัฒนธรรมอันดีไว้ งานประเพณีที่สำคัญของบ้านกุดเวียนก็มีบุญตักบาตรและงานบุญต่าง ๆ เหมือนกับหมู่บ้านอื่น ๆ โดยใช้วัดเป็นศูนย์รวม ซึ่งมีหลวงพ่อบุญศรีเป็นเจ้าอาวาส และเป็นที่เคารพของชาวบ้านและคนภายในอำเภอด้วย ภาษาพื้นบ้านที่ใช้กันส่วนมากจะเป็นภาษาอีสาน (ภาษาโคราช)

2.2.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต การคมนาคมสะดวก ไฟฟ้าในหมู่บ้านมีใช้ทุกครัวเรือน ประปาในหมู่บ้านยังไม่มีใช้ การติดต่อสื่อสารโดยโทรศัพท์บ้านยังไม่มีในหมู่บ้านมีศาลาประชาคม ในหมู่บ้านมีหอกระจายข่าวอยู่ 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านกุดเวียน เมื่อใช้ในการกระจายข่าวสารให้แก่ชาวบ้านได้รับรู้

สภาพทรัพยากรในปัจจุบันของบ้านกุดเวียนมีคลองน้ำใช้เพียงพอตลอดปี มีสระน้ำ 2 สระ ภายในวัด บ่อน้ำบาดาล 60 บ่อ

ตารางที่ 2.2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ
บ่อน้ำบาดาล	60	ตลอดปี
สระน้ำ	2	ตลอดปี
คลองน้ำ	1	ตลอดปี
หนอง	1	ตลอดปี
แม่น้ำ	1	ตลอดปี

2.2.6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชนของบ้านกุดเวียง คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต. ปลัด อบต. ผู้นำเกษตร ผู้นำสตรีแม่บ้าน ผู้นำ อสม. มีการรวมกลุ่ม ออมทรัพย์กิจกรรมกลุ่ม คือ เก็บเงินหมุนเวียนถึงปีก็คิดเบี้ยเป็นเงินปันผล ตั้งขึ้นเมื่อ 2542 ประธานกลุ่มชื่อ นางประทีป ถาวรกุล อายุ 42 ปี ซึ่งมีที่อยู่ติดต่อได้ คือ บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 6 บ้านกุดเวียง ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 30170 จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 50 คน ปัจจุบัน 40 คน กลุ่มมีทุนก่อตั้ง 2,100 บาท ปัจจุบันกลุ่มมีทุน 20,697.50 บาท ซึ่งในหมู่บ้านมีกลุ่มที่สำคัญอีก 1 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้าน สมาชิก 10 วันที่จัดตั้ง 14 กันยายน 2542 ปัจจุบันมีเงินทุน 27,000 บาท

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในหมู่บ้านกุดเวียง มีดังนี้

ด้านเกษตรกรรม (เช่น การเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ การทำไร่ นา สวนผสม อื่น ๆ เป็นต้น) ชื่อ นายบี สงสูงเนิน อายุ 62 ปี เชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม ประสบการณ์ 6 ปี ที่อยู่บ้านเลขที่ 68 หมู่ 6 บ้านกุดเวียง ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา

2.2.7 โครงการพัฒนาของหมู่บ้านกุดเวียงที่ผ่านมาประกอบไปด้วย

โครงการของภาครัฐ ได้แก่

1. โครงการปรับปรุงถนนในหมู่บ้าน หมู่ 6 โดยหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน ดำเนินงานปี พ.ศ. 2544 ผลการดำเนินงานถนนในหมู่บ้าน สะดวกในการสัญจรไปมา

2. โครงการกองทุนฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านละ 100,000 บาท โดยรัฐบาลชุด นายชวน หลีกภัย ดำเนินงานปี พ.ศ. 2543 ผลการดำเนินงานทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้าน จะมีความเข้าใจในนโยบายของกองทุนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะสมาชิกกองทุนและกลุ่มผู้กู้จะมีความเข้าใจมากที่สุด ส่วนผู้ที่ไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเดินทางไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ได้ และกลุ่มผู้ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุน จะไม่มีความเข้าใจและคิดว่าตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องจะไม่สนใจและไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน

2. เงิน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านกุดเวียง หมู่ 6 ตำบลมั่งงีเหล็ก อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2544 และได้รับเงินโอน 1 ล้านบาท วันที่ 24 กันยายน 2544 โดยนำเงินกองทุน 1 ล้านบาทไปฝากธนาคารออมสิน สาขาสูงเนิน โดยฝากเป็นบัญชีประเภทเพื่อเรียกใช้ ชื่อว่า กองทุนหมู่บ้านกุดเวียง หมู่ที่ 6 บัญชีเลขที่ 06-4306-20-047881-0 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้วยังมีเงินสะสมประเภทอื่น ๆ ดังนี้ เงินค่าหุ้น จำนวน 100 บาท ได้มาจากการเรียกเก็บสมาชิกเก็บรักษาโดยเหรียญหมู่บ้านกุดเวียง

3. คณะกรรมการมีคณะกรรมการทั้งหมด 12 คน ชาย 6 หญิง 6 โดยได้รับการคัดเลือกจากการประชุมชาวบ้านเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2544 ถูกต้องตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คือ มีผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมต้องไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการชุดที่ 1 และเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2545 ครบวาระ 1 ปี ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบข้อบังคับจะต้องมีการจับฉลากออกจากตำแหน่งจำนวน ครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดแล้วคัดเลือกคณะกรรมการใหม่เข้ามาแทน

รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านกุดเวียน มีจำนวน 12 คน

1.	นายสมนึก	อาสนพวรรณ	ประธานกองทุนหมู่บ้าน
2.	นายบัวศรี	เจ้าจาลึก	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน
3.	นายธงชัย	ทับสูงเนิน	เหรัญญิก
4.	น.ส.สุชิน	งกสูงเนิน	เลขานุการ
5.	นายประสาน	อ้อพิมาย	ผู้ตรวจสอบ
6.	นายแจ่ม	เยี่ยมสูงเนิน	ประชาสัมพันธ์
7.	นายเรวัตร	ฟุ้งสูงเนิน	กรรมการ
8.	นายสามารถ	คุ่มสูงเนิน	กรรมการ
9.	นางสมภรณ์	สวัสดิ์	กรรมการ
10.	นางประคอง	ตั้งผลงาม	กรรมการ
11.	นายบัวคำ	ตัวสูงเนิน	กรรมการ
12.	นางนิค	ทิมทวด	กรรมการ

4. การรับชำระหนี้

ขั้นตอนในการรับชำระหนี้สมาชิกผู้กู้ต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยที่กำหนดภายใน 1 ปี สมาชิกต้องมาติดต่อกับคณะกรรมการเพื่อที่จะส่งเงินแล้วคณะกรรมการจะกรอกรายละเอียดในหนังสือการรับชำระหนี้จะมีรายละเอียด ชื่อ – สกุล ชื่อกองทุน เลขที่บัญชี เงินต้น และดอกเบี้ยจำนวนเอกสาร 3 ชุด ประกอบด้วยใบรับชำระหนี้ และใบฝากเงินธนาคาร นำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย กับเอกสารอื่นที่ธนาคาร เมื่อธนาคารรับเอกสารจะนำสำเนาคืน 2 ชุด ชุดแรกให้คณะกรรมการ อีกหนึ่งชุดเก็บไว้กับตัวเองเพื่อเป็นหลักฐาน ปัญหาที่พบ สมาชิกส่งเงินแล้วไม่นำสำเนาการรับชำระหนี้ส่งคืนคณะกรรมการ

5. ผู้สมัครขอกู้

ซึ่งกองทุนหมู่บ้านมีการอนุมัติให้กู้เป็นการพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการแล้ว เช่น

นายช้อย	หงษ์สูงเนิน	ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพ และเป็นเงินทุนหมุนเวียน
นายนิ	หงษ์สูงเนิน	ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงินทุนหมุนเวียน
นายวสันต์	งกสูงเนิน	ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 15,000 บาท เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพ และเป็นเงินทุนหมุนเวียน

นายศรีไพร ฉาบสูงเนิน	ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงินทุนหมุนเวียน
นายขาว แผลงปัญญา	ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงินทุนหมุนเวียน

ขั้นตอนการขอกู้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้จากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน โดยยื่นคำขอกู้กับคณะกรรมการกองทุน

2. คณะกรรมการมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

4. ให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้กับคณะกรรมการกองทุนทราบ

ปัญหาและอุปสรรคที่พบก็คือ สมาชิกกองทุนที่จะกู้เงินจะเขียนโครงการไม่เป็นบางคนที่อยากจะกู้เงินเกินวงเงินที่ระเบียบตั้งเอาไว้

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้กู้ มีดังนี้

1. พิจารณาโครงการขอกู้ยืมของสมาชิกผู้ค้อยโอกาสก่อนเป็นอันดับแรก
2. พิจารณาโครงการของสมาชิกรายต่อไป อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเหตุผลเพื่อจะให้สมาชิกกองทุนที่ฐานะยากจนให้ได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพต่อไปได้และมีเงินทุนหมุนเวียนให้กับครอบครัว

การโอนเงินเข้าบัญชีให้ผู้ธนาคารจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้ที่กู้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน สมาชิกที่กู้เงินต้องแจ้งหมายเลขบัญชีให้กับทางธนาคารทราบล่วงหน้า ปัญหาที่พบคือ สมาชิกที่กู้เงินไม่แจ้งให้ทางธนาคารทราบ หมายเลขบัญชีก็จะช้าในการโอนเงินเข้าบัญชี

การจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนมีดังนี้ การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน และได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานของการบัญชีที่รับรอง ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละสิบ
2. เป็นเงินประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละยี่สิบ
3. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละห้า

4. เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละยี่สิบ
5. เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้านในอัตราร้อยละสิบ
6. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนในอัตราร้อยละยี่สิบ
7. เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละสิบ
8. เป็นเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านในอัตราร้อยละสิบ

วงเงินจัดสรร (1-8) ให้เป็นไปตามมติที่ประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกำหนด

จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน มีจำนวนทั้งหมด 78 คน กองทุนตั้งวันที่ 21 มิถุนายน 2544 จำนวนสมาชิกผู้ขอกู้มีจำนวน 53 ราย

ตารางที่ 2.2 จำนวนสมาชิกกองทุนบ้านกุดเวียน

วัน เดือน ปี	จำนวนครัวเรือน			จำนวนคน		
	ทั้งหมด	ที่เป็นสมาชิก	%	ทั้งหมด	ที่เป็นสมาชิก	%
1. วันแรกตั้ง (21 มิถุนายน 44)	78	78		356	78	
2. 19 ตุลาคม 2544	78	16		356	16	
3. 25 ตุลาคม 2544	78	20		356	20	
4. 29 พฤศจิกายน 2544	78	17		356	17	

จำนวนสมาชิกวันแรก ตั้งกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ ของจำนวนคนในหมู่บ้าน และมีสมาชิกผู้กู้เป็นจำนวน 53 คน เช่นเดิม เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดชำระคืนเงิน และยังไม่มีการมีสมาชิกลาออก

ตารางที่ 2.3 จำนวนผู้ได้รับอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวนผู้ยื่นขอ	จำนวนผู้ได้รับอนุมัติ	ผู้ได้รับอนุมัติ ต่อจำนวนสมาชิก	หมายเหตุ
เกษตรกรรวม	53	53	1	จำนวนสมาชิก กองทุนคือ 78 คน
รวม	53	53		

จากตารางที่ 2.3 จำนวนผู้ขอมีส่วนใหญ่นำมาประกอบอาชีพเกษตรจำนวน 53 คน
เท่ากับจำนวนผู้ยื่นคำขอ

รายชื่อสมาชิกที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินกู้
1	นายช้อย หงษ์สูงเนิน	20,000
2	นายนิ หงษ์สูงเนิน	20,000
3	นายวสันต์ เจริญสูงเนิน	15,000
4	นายศรีไพร ฉาบสูงเนิน	20,000
5	นายขาว แผลงปัญญา	20,000
6	นายทวี ฉาบสูงเนิน	20,000
7	นายเกรียงดิษฐ์ ผอสูงเนิน	20,000
8	นายสม เยินสูงเนิน	10,000
9	นายบัวศรี เจริญรัก	20,000
10	นางนิตร ทิมทวด	20,000
11	นางเฉลิม สุวรรณคง	15,000
12	นางเอี่ยม ออพิมาย	20,000
13	นางแหว สวัสดิ์	20,000
14	นางวิไล ฉาบสูงเนิน	20,000

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินกู้
15	น.ส. อรุณ สวัสดิ์	20,000
16	นางกัลยาณี คุ่มสูงเนิน	20,000
17	นายช่อม สนสูงเนิน	20,000
18	นางแอม ดีสูงเนิน	20,000
19	นางสำรวม หวังชนะ	20,000
20	นางอรุณ แสงค้อม	10,000
21	นางบุญธรรม โง่สันเทียะ	20,000
22	นางสอ้ง ก้อนสูงเนิน	20,000
23	นางอารี ก้อนสูงเนิน	10,000
24	นางสมจิตร คำน่าน	20,000
25	นางสำรอง คงสูงเนิน	20,000
26	น.ส. พรทิพย์ อาสนพรรณ	20,000
27	นางสมหมาย คำน่าน	20,000
28	นายอดุลย์ ขาญนอก	20,000
29	น.ส. สมภารถ เณรสูงเนิน	20,000
30	นางประครอง ตั้งผลรวม	10,000
31	นายประสิทธิ์ เฮสูงเนิน	20,000
32	น.ส. เรณู อุทัย	15,000
33	นางประจวบ พุ่งสูงเนิน	20,000
34	นายวิไลย์ ฉาบสูงเนิน	15,000
35	นางสมุทร เอ็นสูงเนิน	20,000
36	นางสมภรณ์ สวัสดิ์	20,000
37	นายขวง สนสูงเนิน	15,000
38	นายเรวัตร พุ่งสูงเนิน	20,000
39	นายวิเชียร เงกสูงเนิน	20,000
40	นายสมพงษ์ ทิมทวด	20,000

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินกู้
41	นายธงชัย ทับสูงเนิน	20,000
42	นายสำเริง อุทัย	15,000
43	นายฉวีวรรณ อุทัย	25,000
44	นายสมนึก อาสนพรรณ	20,000
45	นายสมบัติ สนสูงเนิน	20,000
46	น.ส. นิภา เงกสูงเนิน	10,000
47	น.ส.รุ่งทิพย์ หงษ์สูงเนิน	20,000
48	นางสมหวัง ทับสูงเนิน	20,000
49	น.ส. สุชิน เงกสูงเนิน	20,000
50	นางไปร้ง มะสูงเนิน	10,000
51	น.ส. สมจิตร สวัสดิ์	20,000
52	นางวันเพ็ญ อุทัย	10,000
53	นางทองแมน ถาวรชนะเจริญ	10,000

จากตารางที่ แสดงจำนวนและรายชื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกุดเวินขที่ขออนุมัติเงินกู้และได้รับอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีจำนวนที่ขออนุมัติ 960,000 บาท และจำนวนเงินที่อนุมัติ 960,000 บาทเนื่องจากยังไม่ถึงเวลาในการชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยจึงไม่สามารถระบุจำนวนผู้ชำระคืนทั้งหมด กำหนดและผู้ที่ไม่ชำระคืนรวมทั้งยังไม่สามารถระบุยอดเงินทั้งที่มี การชำระและยังค้างชำระอยู่ได้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของบ้านกุดเวียง ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้อยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิด
6. ที่ได้กระทำโดยประมาทไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนด โทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยก เว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการองค์กรหรือหน่วยงานที่ตั้งกีด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

การพ้นสภาพจากตำแหน่ง

1. คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จะจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนภายในระยะเวลา 30 วัน และกรรมการกองทุนซึ่งพ้นวาระจะต้องรักษาการในตำแหน่งจนกว่าจะจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนแต่จะเกิน 120 วันไม่ได้

2. กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งของเริ่มแรก ให้คณะกรรมการกองทุน

จับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด คณะกรรมการกองทุนที่จับฉลากออกถือว่าหมดวาระแรก

การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยศึกษาระเบียบกองทุนจากหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วยการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้านในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ผู้ที่มีส่วนในการจัดทำมีดังนี้

1. นายวิไล ฉาบสูงเนิน
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. พัฒนาการอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล

สำหรับปัญหาในการจัดทำระเบียบมีดังนี้

ต้องไปหาดูระเบียบกองทุนหมู่บ้านจากหมู่บ้านอื่น ๆ เพื่อที่จะได้อามาทำระเบียบของหมู่บ้านกุดเวียง หมู่ที่ 6 หรือไม่ก็ต้องไปเอามาจากพัฒนากรอำเภอ

การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน กระบวนการในการจัดทำเอกสารในการขอขึ้นทะเบียนจะมีผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งวิธีการในการจัดทำเอกสารการขอขึ้นทะเบียนนั้นได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อคัดเลือกที่ปรึกษากองทุนหมู่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ร่วมกันจัดทำเอกสาร พร้อมทั้งรับค่าธรรมเนียมและเปิดบัญชีเงินฝาก ปัญหาที่เกิดขึ้นคือสมาชิกไม่ยอมมาประชุมในการจัดทำทะเบียน ทำให้เกิดการจัดทำเอกสารซ้ำและไม่พร้อมเพรียงกัน

2. กระบวนการทำบัญชีกองทุน

ระบบบัญชีกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะมอบหมายหน้าที่ในการจัดทำบัญชีให้ เภรัญญิก , รองประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบ ซึ่งบัญชีที่จัดทำขึ้น มี 7 บัญชีคือ

1. สมุดบัญชีรายรับกองทุน 1 ล้านบาท
2. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน 1 ล้านบาท
3. สมุดทะเบียนค้ำค้ำขอกู้
4. สมุดทะเบียนค้ำค้ำลูกหนี้รายตัว
5. สมุดทะเบียนสมาชิก
6. ทะเบียนค้ำเงินฝากสัจจะ
7. ทะเบียนเงินค้ำหุ้น

8. สมุดคัมบัญชีรายจ่ายกองทุน (เงินออม)

9. สมุดคัมบัญชีรายรับกองทุน (เงินออม)

ซึ่งระบบบัญชีมีการจัดทำอย่างรอบคอบ รายงานต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านทุก 3 เดือน หรือทุกรอบปี ภายใน 120 วันนับแต่วันที่สิ้นปีบัญชี ปัญหาที่พบในการจัดทำคือไม่มีความร่วมมือในการจัดทำและไม่ค่อยสนใจและไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี

ช่วงเวลาในการรับสมัครประมาณเดือนมิถุนายน 2544 จากนั้นจะมีการคัดเลือกผู้สมัครว่าสมาชิกมีทะเบียนบ้านอยู่ในหมู่บ้านหรือไม่และเอกสารขอกู้ครบหรือไม่ เนื่องจากการรับสมัครต้องรับสมาชิกก่อนล่วงหน้าที่จะมีการกู้เงินไม่เช่นนั้นจะเกิดความวุ่นวาย

ค่าธรรมเนียมการสมัครต้องจ่ายค่าหุ้นแรกเข้าและเงินฝากตั้งจะ เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาคณะสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งให้บุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า 100 บาท ค่าหุ้น 1 หุ้น ภายใน 3 วันนับจากแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านภาคเหนือ หมู่ที่ 6 สามารถกระทำได้โดย

1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจ
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะพิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก

ปัญหาและอุปสรรคคือชาวบ้านไม่รู้วิธีการในการสมัคร ผู้สมัครมีทะเบียนบ้านอยู่ที่อื่น ค่าธรรมเนียมแพงเกินไปและช่วงเวลาในการสมัครก็สั้นเกินไป

สำหรับการหมดสมาชิกภาพของสมาชิกกองทุนเกิดขึ้นโดย

1. ตาย
2. ลาออกหรือได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการ
3. วิกลจริตจิตฟั่นเฟือนหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนน 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม

5. จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

ประเภทสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ประกอบด้วยอาชีพเกษตรกรเป็นหลักอาชีพรองลงมาก็เป็นอาชีพเลี้ยงสัตว์และกลุ่มค้าขาย เหตุผลเพื่อต้องการให้การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพช่วยให้สามารถแยกกลุ่มสมาชิกให้เป็นระเบียบ

ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 สมาชิกทั้งหมด 78 คน แต่ไม่ได้กู้เงิน 25 คน สมาชิกที่กู้เงิน รวม 53 คน จะประกอบไปด้วยอาชีพเกษตรกร 53 คน (ข้าว ข้าวโพด) ปัญหาคือสมาชิกบางคนไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เช่นนำเงินไปชำระหนี้สหกรณ์และ ธกส.

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอีกอย่าง คือการมีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน เช่น ขั้นตอนการขอกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน การคัดเลือกผู้กู้การโอนเงินให้ผู้กู้ การรับชำระเงินคืน ซึ่งมีกำหนดอยู่ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 และมีรายละเอียด

การส่งเสริมการใช้เงินกู้ เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นอาชีพเกษตรกรมีผู้แนะนำในด้านการเกษตรคือปศุสัตว์อำเภอจะแนะนำเรื่องการใช้ยากับสัตว์และนำยามาฉีดกับสัตว์เพื่อรักษาโรค โดยจะออกมานิเทศให้ทุกครั้งที่ชาวบ้านติดต่อไปและให้ความรู้ด้วย บางครั้งก็มีบริษัทเอกชนที่เข้าหมู่บ้านมาขายวัตถุดิบในการผลิตเช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ มาให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของทางบริษัทโดยบริษัทจะนำสิ่งของที่ขายมาในช่วงเวลาทำการเพาะปลูก โดยมีวิธีคือการเข้าหาชาวบ้านโดยตรง

เมื่อทำการเก็บเกี่ยวการผลผลิตชาวบ้านจะขายผลผลิตที่สถานที่รับซื้อพืชไร่อยู่ในตำบลกุดจิก และอยู่ในอำเภอซึ่งชาวบ้านจะเป็นผู้หาตลาดกันเองไม่มีวิธีการส่งเสริมการตลาดเนื่องจากผลผลิตส่วนใหญ่เป็นผลผลิตส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาของเกษตรกรคือ ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำและสินค้าล้นตลาด

การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

คณะกรรมการสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของเงินกู้ที่สมาชิกได้กู้ยืมไปโดยมีผู้ที่ตรวจสอบคือ คณะกรรมการที่มีตำแหน่งฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายติดตามประเมินผล และเหรียญกษาปณ์ โดยมีวิธีการตรวจสอบดังนี้คือ ฝ่ายตรวจสอบและติดตามผลจะติดตามตรวจสอบสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วว่าสมาชิกได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วว่าสมาชิคนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการกองทุนจะเชิญสมาชิกละมาให้คำชี้แจงหากคำชี้แจงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะเชื่อถือได้คณะกรรมการจะสั่งระงับโครงการและให้สมาชิกคืนเงินกู้ยืมให้แก่กองทุนทันที ปัญหาที่พบคือสมาชิคนำเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

การจัดทำรายงานและเผยแพร่การดำเนินงาน ประเภทรายงานที่จัดทำ ได้แก่บัญชีทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมุดรายชื่อที่เข้าร่วมประชุมสมาชิก

วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน คือ จะมีการประชุมกันในหมู่บ้านว่ามีเงินในบัญชีเท่าไร เป็นการรายงานให้สมาชิกกองทุนได้ทราบ

เมื่อสิ้นปีทางบัญชีแล้วคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะมีการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากเงินกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

จากหัวข้อที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชาวบ้านกุดเวียง หมู่ที่ 6 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียง หมู่ที่ 6 ได้เป็นอย่างดี

กลุ่มเกษตรกร ตลาดส่วนมากจะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นสถานที่รับซื้อพืชไร่ทั้งของเอกชนและของรัฐบาล บางครั้งก็มีเอกชนเข้ามารับซื้อถึงในหมู่บ้าน

การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

จากการติดตามของบัญชีกองทุน ปรากฏว่าไม่มีการทำบัญชีรายรับ และรายจ่ายสาเหตุเพราะสมาชิกขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบบัญชี

การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

ชื่อเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอสูงเนิน เป็นประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ลักษณะของเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเป็นกลุ่มองค์กรประชาชนที่คัดเลือกจากกลุ่มแต่ละกองทุนหมู่บ้านมาเป็นกรรมการเครือข่ายสำหรับกิจกรรมของเครือข่ายให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารถึงกันและกันปัจจัยที่ทำให้เกิดเครือข่ายมีดังนี้

1. นโยบายของรัฐ

2. ความต้องการของคณะกรรมการ องค์การที่ต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การ

เรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

ประสบการณ์ที่ได้จากการบริหารกองทุนหมู่บ้านคือได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและสามารถจัดการบริหารกองทุนได้เป็นอย่างดีพร้อมทั้งได้ทราบระเบียบต่าง ๆ ของกองทุน

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกองทุนคือสามารถสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของชาวบ้านในหมู่บ้าน และชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยเหลือให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและคอยกำกับดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนหมู่บ้านได้

ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคือ สมาชิกมีส่วนร่วมและมีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกองทุน รู้จักหน้าที่ในการรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน สามารถกู้เงินนำมาประกอบอาชีพตรงตามวัตถุประสงค์ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

4.2.13 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่าจากการที่ได้รับเงินจัดสรรกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และชาวบ้านที่กู้เงินไปลงทุนตามโครงการกองทุนหมู่บ้านที่เสนอขอได้ แต่ในขณะเดียวกันคณะกรรมการก็ไม่สามารถควบคุมการนำเงินของผู้ที่ขอกู้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้ได้
2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแล้วชาวบ้านจะนำเงินที่ได้ไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีการพัฒนาเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนั้นแล้วกองทุนหมู่บ้านก็มีเงินทุนสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกเดือน ซึ่งได้จากการฝากเงินสะสมของสมาชิกทำให้ชาวบ้านมีเงินออมเป็นการฝึกนิสัยการออมให้กับชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นกับสมาชิกผู้ที่ไม่สามารถทำตามโครงการของตนที่ขอกู้ได้จึงทำให้ไม่มีเงินมาชำระหนี้
- 3 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า จากการที่ชาวบ้านได้กู้เงินไปลงทุนในการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีรายได้มากกว่าเดิม อีกทั้งได้มีการฝากเงินสะสมทุกเดือนนั้น ทำให้เกิดผลกระทบโดยอ้อม คือ หมู่บ้านมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ จึงทำให้มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B โดยการทำ
ประสบการณ์ของสมาชิกผู้กู้แต่ละรายมาเป็นตัวประเมิน

1. ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ในกรณี นายธงชัย ทับสูงเนิน

อาชีพหลักและอาชีพรอง คือ เกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ผลการประกอบอาชีพ
ปัจจุบันการประกอบอาชีพการเกษตรก็พอกินพอใจ สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ บางวันก็รับจ้าง
บ้างพอมีกองทุนหมู่บ้านก็ทำให้มีทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นอีก

ปัญหาในการประกอบอาชีพคือ ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพและสภาพดินฟ้าอากาศ
ไม่อำนวย

ครอบครัวมีบ้านเป็นของตนเอง มีรายได้ 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีความเพียงพอที่จะ
ใช้จ่าย โดยที่ไม่มีหนี้สินก่อนการกู้เงินกองทุน ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท

จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ประมาณ 8,000 บาท โดยมีที่มาของเงินทุนส่วน
มากเป็นเงินที่ได้จากการรับจ้างที่ได้ในแต่ละวัน ได้นำมาลงทุนเพิ่มนอกเหนือจากเงินกู้

วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงิน เพื่อที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพที่สร้างงาน สร้างรายได้ให้
กับตนเองและครอบครัว เช่น ทำนา เป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน โดยมีที่ดินใกล้กับหมู่บ้าน

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ คือ วัสดุคิบ ในการประกอบอาชีพคือเมล็ด
พันธุ์ ปุ๋ย ยาม้าแมลง

ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพได้จากการทำมานานมีความรู้ด้านปลูก ไล่ปุ๋ย
ไถไร่อย่างไร อาศัยประสบการณ์ที่ทำมา ใช้จำนวนแรงงานประมาณ 10 คนต่อวัน รวมทั้ง
จำนวนสมาชิกภายในครอบครัวอีก 2 คนรวมเป็น 13 คน

รายละเอียดการใช้จ่ายเงินกู้ จากจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ เป็นเงิน 20,000 บาท ได้
นำมาลงทุน

ซื้อปุ๋ย	เป็นเงิน	7,200 บาท
ซื้อเมล็ดพันธุ์	เป็นเงิน	10,000 บาท
ค่าไถนา	เป็นเงิน	1,800 บาท
ค่าจ้างคนงาน	เป็นเงิน	1,000 บาท
รวมเป็น		20,000 บาท

การหาความรู้เพิ่มเติมของคือ ผู้กู้ทำแต่อาชีพอย่างเดียวไม่ทำอย่างอื่น ไม่มีโอกาสที่จะ
หาความรู้เพิ่มเติม และไม่มีการหาตลาด ไม่มีการทำบัญชีค่าใช้จ่าย

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (ผลโดยตรง)

การนำเงินไปประกอบอาชีพเกษตรคือ ปลูกข้าว เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับครอบครัว และเป็นทุนหมุนเวียนอีกด้วยและก็ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยด้าน ประสิทธิภาพผู้กู้ต้องมีความรู้ในด้านการประกอบอาชีพนี้ด้วย เงินกู้ี้ต้องทำให้ถูกวิธีของการเงินกู้เงิน บางครั้งก็จะมีเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอมาให้ความรู้บ้าง

การยอมรับของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีการยอมรับมาก เพราะมีเงินกองทุนเข้ามาจะได้มีเงินมาเป็นทุนประกอบอาชีพ เมื่อถึงเวลาที่จะพยายามหาส่งคืนเงินได้

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ (โดยอ้อม)

ส่วนใหญ่ก็จะนำเงินนี้ไปประกอบอาชีพเกษตรบ้างใช้ในด้านอื่น ๆ ด้วย นอกเหนือจากวัตถุประสงค์นี้อาจจะไปใช้หนี้ ธกส. ประสิทธิภาพด้านเกษตรที่ทำมานานแล้วและเป็นอาชีพของตนเองด้วยจึงมีประสิทธิภาพ

การที่นำเงินกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ทำให้สมาชิกกองทุนหรือชาวบ้านเกิดการไม่ยอมรับได้ คณะกรรมการมีสิทธิ์ที่จะยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนได้เต็มจำนวน

กรณีที่ 4 นางสาวพรทิพย์ อาสนพรรณ

อาชีพหลักและอาชีพรอง คือทำการเกษตร และรับจ้าง ผลการประกอบอาชีพปัจจุบัน การประกอบอาชีพเต็มไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ครอบครัวต้องกู้ยืมจากนายทุนนอกระบบมาใช้

ปัญหาในการประกอบอาชีพคือผลผลิตทางการเกษตรได้ผลผลิตต่ำ ภาวะฝนแล้ง ครอบครัวมีบ้านเป็นของตนเอง มีรายได้ 25,000 บาทต่อเดือน ซึ่งไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายเนื่องจากรายจ่ายมากกว่ารายได้ เพราะต้องใช้จ่ายให้กับครอบครัว ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท

จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ประมาณ 9,100 บาท โดยมีที่มาของเงินทุนเป็นเงินของตนเองที่ได้จากการรับจ้างด้วยการทำการเกษตร

วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงิน เพื่อที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพเกษตร เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว โดยใช้บริเวณท้ายหมู่บ้านกุศเวียน หมู่ที่ 6 เป็นสถานที่ประกอบอาชีพ

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพคือ ถังฉีดยา เสียม วัสดุคืบในการประกอบอาชีพคือเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง

ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพได้จากประสบการณ์ที่ผ่านมามีประสบการณ์ประกอบอาชีพอย่างไร มีวิธีการอย่างไร

รายละเอียดการใช้จ่ายเงินกู้ จากจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ เป็นเงิน 20,000 บาท ได้		
นำมาลงทุน	ซื้อปุ๋ย	เป็นเงิน 5,000 บาท
	จ่ายค่ารถไถ	เป็นเงิน 2,500 บาท
	ซื้อเมล็ดพันธุ์	เป็นเงิน 10,000 บาท
	ค่าจ้างคนงาน	เป็นเงิน 2,500 บาท
	รวมเป็นเงิน	เป็นเงิน 20,000 บาท

ไม่มีการหาความรู้เพิ่มเติมใด ๆ และยังไม่มีการเข้ามาให้ความรู้กับชาวบ้านทั่วไป ส่วนการหาตลาดนั้นเนื่องจากผลผลิตเป็นผลผลิตทางการเกษตรก็จะเป็นพวก ข้าว ไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายใด ๆ เนื่องจากยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (ผลโดยตรง)

เมื่อได้รับอนุมัติเงินกองทุน ก็นำเงินส่วนนี้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตรโดยไปเพื่อที่จะได้ต่อทุนหมุนเวียนในครอบครัวและพัฒนาอาชีพ ที่เราทำอยู่ให้มันดีขึ้นมากกว่าเดิม แล้วก็ทำตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เราได้เขียนต่อคณะกรรมการกองทุนด้วย เพื่อที่ได้ไม่ผิดสัญญาต่อกัน

ด้านประสบการณ์การที่ได้เงินไปประกอบอาชีพทำให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการซื้อเมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ย และเพราะเป็นเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และยังเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับครอบครัวได้อีกด้วย

การยอมรับของชุมชน

เงินที่ได้นำไปประกอบอาชีพนั้นได้ใช้ในการที่ตรงตามวัตถุประสงค์ชาวบ้านและสมาชิกในกองทุนเกิดการยอมรับเมื่อได้เงินไปทำตามวัตถุประสงค์ และสามารถที่จะใช้เงินคืนและดอกเบี้ยได้ ส่งเสริมความเป็นอยู่ของครอบครัวด้วย

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ (โดยอ้อม)

ได้เงินไปประกอบอาชีพในด้านการเกษตร เพื่อที่จะได้ต่อทุนในการประกอบอาชีพในครอบครัว อีกส่วนหนึ่งก็เอาไปใช้อย่างอื่นแทน ประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากขึ้น มีทุนมากขึ้น

การให้การยอมรับว่าเราสามารถเลี้ยงครอบครัวได้เมื่อใช้เงินตามวัตถุประสงค์ การที่นำเงินกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ทำให้สมาชิกกองทุนหรือชาวบ้านเกิดการไม่ยอมรับได้เป็นผลเสียทั้งตนเองและกองทุน

4.2.2 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง จากการที่สมาชิกได้กู้เงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อนแล้วนั้น ทำให้มีรายได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและสิ่งของมากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าก่อนที่จะมีโครงการกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านนั้นได้ใช้เงินตนเองลงทุนถ้าไม่พอก็ไปกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยแพงเมื่อได้ผลผลิตแล้ว นำเงินไปใช้หนี้แล้วกำไรที่ได้ก็ไม่ได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวแต่พอโครงการเข้ามาในหมู่บ้าน ขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปลงทุนแล้วทำให้มีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าดอกเบี้ยต่ำกว่าเงินทุนนอกระบบ

2. ผลกระทบโดยตรง จากการที่ผู้กู้เงินมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมนั้น ผู้กู้สามารถที่จะขยายกิจการเดิมของตนเองเพิ่มขึ้น ทำให้สภาวะการเงินของครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิมก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งได้

3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่าผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้ เช่น มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีกว่าเดิม มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง และดำเนินการกิจการของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

ชาวบ้านกุฉีเหวียน หมู่ที่ 6 ได้มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยมีการเรียนรู้และคิดแก้ปัญหาของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่การมีกระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านกุฉีเหวียน หมู่ที่ 6 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิก กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ และการจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยของเครือข่ายอาชีพเกษตร ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่ายจะประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้านคือ กำนัน อบต. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มอสม. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน วิธีการสร้างเครือข่ายคือจะมีระดับตำบล ระดับหมู่บ้านได้จัดทำเครือข่ายของแต่ละหมู่บ้านความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควรประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดให้มีเครือข่ายคือจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งในกลุ่มและในกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ด้วย ช่วยร่วมกันคิดร่วมกันทำ และมีความรู้เพิ่มขึ้นอีกด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการประสานงานระหว่างบัณฑิตกับชาวบ้าน ชาวบ้านมีการแสดงความคิดเห็นน้อยและไม่กล้าแสดงออก ไม่มีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม

ตารางที่ 2.4 การใช้จ่ายเงินกู้ของ นายวสันต์ เภกสูงเนิน

เดือนที่	รายการ	บาท	รายรับ	บาท
แรก				
1 ม.ค. 45	ซื้อปุ๋ย	3,600	ได้รับอนุมัติให้กู้	15,000
2 ก.พ. 45	ซื้อเมล็ดพันธุ์	4,000		
3 มี.ค.	ค่าไถไร่ ๆ ละ 130 บาท	1,300		
- พ.ค. 45	จำนวน 10 ไร่			
4 พ.ค. 45	ค่าจ้างคนงานวันละ 120 บาท			
5 มิ.ย. 45	จำนวน 10 คน	1,200		
	รวม	10,100		
	คงเหลือเงิน	4,900		

ตารางที่ 2.5 การใช้จ่ายเงินกู้ของนายยิ้ม สนสูงเนิน

เดือนที่	รายการ	บาท	รายรับ	บาท
แรก			ได้รับเงินกู้จำนวน	20,000
1 ม.ค.	นำเงินซื้อลูกปุ๋ย	4,000		
2 ก.พ. 45	จ่ายค่าไถไร่	7,000		
3 เม.ย. 45	ซื้อเมล็ดพันธุ์	2,500		
4 พ.ค. 45	ค่าจ้างคนงาน	4,000		
5 มิ.ย. 45	ข่าฆ่าแมลง	2,000		
	รวม	19,500		
	คงเหลือ	500		

จากตารางที่ ถึง แสดงรายละเอียดการใช้จ่ายเงินกู้ของผู้กู้จำนวน 2 ราย โดยการใช้ขายนั้นไปการนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพตามที่ได้เขียนไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ การหาความรู้เพิ่มเติม

สมาชิกที่กู้เงินไปทั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มค้าขาย ส่วนมากจะอาศัยประสบการณ์ส่วนตัว ไม่มีโอกาสจะไปหาความรู้เพิ่มเติมจากข้างนอก นอกจากส่วนราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะมาช่วยชี้แนะจัดหาวิทยากรมาแนะนำ

ทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านเชิงลบ สมาชิกบางคนมีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านว่า เมื่อมีเงินกองทุนจะทำให้ชาวบ้านเกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นอีก บางคนอยากกู้มาก ๆ พอกู้ได้น้อยจึงไม่พอใจ ทำให้เกิดความวุ่นวายในหมู่บ้าน

ทัศนคติต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก คณะกรรมการทำหน้าที่ได้ดีมีข่าวสารอย่างไรก็จะนำมาชี้แจงให้กับสมาชิกกองทุนทราบในที่ประชุม การประสานงานกับทางอำเภอ ทำได้ดี

ทัศนคติต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงลบ ความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อคณะกรรมการส่วนใหญ่คือกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่ค่อยสนใจในหน้าที่ของตนเองไม่มีความรับผิดชอบ จะทำงานเพียงบางคนเท่านั้น ไม่มีความสามัคคี

ซึ่งจะเห็นได้ว่าทัศนคติของชาวบ้านต่อกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการมีทั้งในแง่บวกและลบ แต่ก็มีแง่บวกมากกว่า ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าเศรษฐกิจจะได้รับการกระตุ้นพร้อมกับมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อไป

นอกจากที่ชาวบ้านภูคเวียงจะมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้ง 1 เครือข่ายคือกลุ่มเกษตรกร เครือข่ายกลุ่มค้าขาย เครือข่ายกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีกลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่ายเป็นคนในหมู่บ้านภูคเวียงเอง รวมทั้งได้มีการเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทั้งโดยรวมแล้วสมาชิกของหมู่บ้านภูคเวียง มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งแสดงถึงว่าชาวบ้านภูคเวียง นั้นมีศักยภาพทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และเพื่อความชัดเจน

ตารางที่ 1 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน					
ตัวชี้วัด	จำนวน	รวม	ร้อยละ	รวม	หมายเหตุ
	(ความถี่)	ความถี่		ร้อยละ	
ความสามัคคี					
มาก	30		100		ความสามัคคี
ปานกลาง	15	30		100	อยู่ในระบบ
น้อย					มาก
ความซื่อสัตย์					
ความซื่อสัตย์					
มาก	30		100		ความซื่อสัตย์
ปานกลาง		30		100	อยู่ในระดับ
น้อย					มาก

ตารางที่ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)					
ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
มาก	30		100		
ปานกลาง		30		100	อยู่ในระดับ
น้อย					มาก
การยกย่องคนทำความดี					การยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับมาก
มาก	30	30	100	100	
ปานกลาง					
น้อย					
สมาชิกในชุมชนโอกาสหาความรู้เพิ่ม					สมาชิกทุกคนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม
ใช่	30	30	100	100	
ไม่ใช่					
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงตัวเองได้เพิ่มขึ้น					จำนวนสมาชิกในชุมชนที่มีอาชีพสามารถเลี้ยงตัวเองได้เพิ่มขึ้น
เท่าเดิม	30	30	100	100	
ลดลง					เท่าเดิม
ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่เพิ่มขึ้น					ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่กัน
เท่าเดิม					
ลดลง	30	30	100	100	เท่าเดิม
ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งองค์กรประชาชนเพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งองค์กรประชาชนเพิ่มขึ้น
เท่าเดิม	30	30	100	100	
ลดลง					เท่าเดิม

ตารางที่ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)					
ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุม					ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนโดยการ
มาก	10		20		ประชุมในระดับ
ปานกลาง	20	30	80	100	ปานกลาง
น้อย					
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส					ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คน
เพิ่มขึ้น	6		20		พิการและผู้ด้อย
เท่าเดิม	20	30	100	100	โอกาสอยู่ใน
ลดลง					ระดับปานกลาง
ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม					
ยุติธรรม					
ใช่	10		20		ในชุมชนมีผู้นำ
ไม่ใช่	0	36	80	100	ที่มีคุณธรรม
ไม่แน่ใจ					ยุติธรรมระดับดี
ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้					ชุมชนสามารถ
ปัญหาของชุมชนโดยมีแผน					ร่วมกันแก้
งานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน					ปัญหาได้โดยมี
ใช่	20		80		แผนงานที่คิด
ไม่ใช่	10	30	20	100	โดยสมาชิกใน
					ชุมชน

จากตาราง แสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดของความเข้มแข็งของหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติชาวบ้านที่มีต่อกองทุน

1. หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอก
2. ผู้นำมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดี
3. ชุมชนมีความสามัคคี ประองคองกัน
4. ช่วยเสริมสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
5. การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน มีประโยชน์และมีความเข้มแข็งมากขึ้น
6. เกิดทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนและช่วยให้หมู่บ้านมีรากฐานที่ดี

จากการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 3 ได้ถูกไปจำนวน 53 รายนั้นขณะนี้ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถสรุปได้ว่าบรรลุเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งจะต้องรอการส่งเงินกู้งวดแรกก่อนเพื่อจะได้ทราบสถานะของผู้กู้แต่ละรายว่าดำเนินงานเป็นไปด้วยความสำเร็จหรือไม่

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ(ผลโดยตรง) ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้เงินแล้วนั้นจะนำไปประกอบอาชีพเกษตรตามที่ได้ออกเงินในวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว และยังเป็นเงินหมุนเวียนให้กับสมาชิกอีกด้วยพอถึงกำหนดเวลาก็ต้องส่งคืนตามกำหนดที่วางไว้

ส่วนประสบการณ์ ชาวบ้านมีความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรมากกว่าอย่างอื่น เพราะส่วนมากทำอย่างอื่นไม่เป็น ชาวบ้านจึงยึดอาชีพเกษตรเป็นหลัก ความเป็นอยู่ก็พอกินไปวัน ๆ แต่เมื่อมีเงินกองทุนก็รู้สึกว่ามีคามขยันมากกว่าเก่า

การยอมรับจากชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำให้เกิดการยอมรับจากทุกคนในหมู่บ้านที่มีเงินกองทุนเข้ามา เนื่องจากเงินกองทุนหมู่บ้านทำให้มีการสร้างเงินสร้างรายได้ และเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ไม่ต้องกู้เงินนอกระบบ

ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วนั้นจะนำเงินส่วนหนึ่งไปใช้นอกวัตถุประสงค์ของโครงการและส่วนหนึ่งก็นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์

ประสบการณ์ จะนำเงินไปทำอาชีพอื่นแทนอาชีพที่เขียนโครงการเอาไว้ ทำให้บุคคลนั้นทำผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่พอใจและไม่ยอมรับเนื่องจากสมาชิกคนอื่นที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์แต่ก็มีส่วนน้อยทำผิดวัตถุประสงค์

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

6.1.1 การดำเนินงาน พบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท สามารถพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนเป็นอย่างดี มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

6.1.2 ปัจจัยด้านบวกด้านลบ พบว่า ปัจจัยด้านบวกผู้กู้สามารถนำมาทำให้เกิดประสิทธิภาพปัจจัยด้านลบอาจนำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์และอาจมีผลกระทบต่อกองทุนได้

6.1.3 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจพบว่า มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ตามชนบท มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบกิจการ และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ให้ครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ดีในระดับหนึ่งโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการประกอบกิจการอีกทางหนึ่ง

6.1.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพกองทุน เมื่อกองทุนดำเนินการครบ 1 ปี ก็สามารถบอกได้ว่ากองทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดและนำมาปรับปรุงแก้ไขและสามารถนำมาเป็นข้อมูลเสนอแก่รัฐบาลได้

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยให้มีกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนในการประกอบกิจการภายในหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านมีเงินทุนในการประกอบกิจการแล้ว ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องอพยพออกไปทำงานต่างถิ่น ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น มีการร่วมมือกันทำงาน แก้ไขและรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองในระดับหนึ่ง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจัยที่ส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ได้แก่

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของบ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 โดยมีอาชีพหลักคือ ทำการเกษตร ส่วนอาชีพรองคือการเลี้ยงสัตว์โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นจุดรวมของชาวบ้านที่สำคัญคือ งานเทศน์มหาชาติ งานทอดผ้าป่า งานทอดกฐิน งานประเพณีวันสงกรานต์ และงานบุญเข้าพรรษา และมีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการของบ้านกุดเวียน คือผู้ใหญ่ นายวิสัย ฉาบสูงเนิน และมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน ที่ได้รับเลือกจำนวน 2 คนคือ นายประสาน อ้อพิมาย และนายธงชัย ทับสูงเนิน มีกลุ่มต่าง ๆ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช การทำไร่ นา สวนผสมอื่น ๆ เป็นต้น ชื่อ นายนิ สงสูงเนิน เพศชาย อายุ 62 ปี เชี่ยวชาญเรื่องการเพาะปลูกประสบการณ์ 6 ปี ที่อยู่บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 6 บ้านกุดเวียน ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2. การประชาสัมพันธ์ สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านจะอาศัยหอกระจายข่าว สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ ที่ทางส่วนกลางส่งมาแจกให้นำไปเผยแพร่ ซึ่งได้ผลดีมีความทั่วถึง นอกจากจะมีสื่อดังกล่าวแล้ว เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะทำการเรื่องใดที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทางหน่วยงานราชการ เช่น พัฒนาชุมชน สาธารณสุขตำบล การศึกษานอกโรงเรียน ก็จะมาให้ความรู้อีกโดยอาศัยการเรียกประชุมชาวบ้าน เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบการปล่อยเงินกู้ การส่งคืนเงินกู้ การคิดดอกเบี้ย ขั้นตอนการกู้เงิน เอกสารของการกู้เงิน เกณฑ์การคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติในการกู้เงิน

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอมีหน้าที่

1. ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนและชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลักสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างความจิตสำนึกของประชาชนและชุมชน
2. ประชาสัมพันธ์กระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อม และการดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการบริหารกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด
4. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนฯ ประเมินความพร้อมของกองทุนฯ สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินความพร้อมกองทุนฯ ให้จังหวัดทราบ

5. สนับสนุนติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอให้ จังหวัดทราบ ตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สนับสนุนระดับอำเภอ
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมายมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 จำนวน 12 คน ได้รับการเลือกตั้งจาก ชาวบ้านและมีคุณสมบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ

4. มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน 12 คน ได้รับการเลือกตั้งจากชาวบ้าน และมีคุณสมบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติซึ่งกำหนด รายละเอียดของคุณสมบัติดังที่กล่าวมาแล้ว

5. ปัจจัยอีกด้านคือ บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ชื่อนางสาวประกายแก้ว ยะสูงเนิน จบการศึกษาปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏนครราชสีมา มีสำเนาอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ได้เริ่มปฏิบัติงานเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2545 มีหน้าที่ประเมินผล กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน และเก็บข้อมูลภายในหมู่บ้าน เช่น ข้อมูลของจำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติให้ผู้กู้แต่ละรายข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านด้านต่าง ๆ

6. ปัจจัยด้านบวกอีกด้านหนึ่ง คือความเข้มแข็งของบ้านกุดเวียน ที่มีอยู่ก่อนการจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน

ตัวชี้วัด	ตารางที่ 1		ความเข้มแข็งของชุมชน		หมายเหตุ
	จำนวน	รวม	ร้อยละ	รวม	
	(ความถี่)	ความถี่		ร้อยละ	
ความสามัคคี					
มาก	15		50		ความสามัคคี
ปานกลาง	10	30	43	100	อยู่ในระดับ
น้อย	5		7		มาก
ความซื่อสัตย์					
มาก	20		66		ความซื่อสัตย์
ปานกลาง	5	30	17	100	อยู่ในระดับ
น้อย	5		17		มาก

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
การยกย่องคนทำความดี					การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
มาก	18		60		
ปานกลาง	10	30	33	100	อยู่ในระดับ
น้อย	2		7		มาก
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
มาก	15		50		การยกย่องคน
ปานกลาง	10	30	33	100	ทำความดีอยู่ใน
น้อย	5		17		ระดับปานมาก
สมาชิกในชุมชนโอกาสหา ความรู้เพิ่ม					สมาชิกทุกคน
ใช่	30	30	100	100	มีโอกาสหา
ไม่ใช่					ความรู้เพิ่ม
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้					จำนวนสมาชิก
เพิ่มขึ้น					ในชุมชนที่มี
เท่าเดิม	30	30	30	100	อาชีพสามารถ
ลดลง					เลี้ยงตัวเองได้
ครอบครัวในชุมชนมีความอบ อุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร					ครอบครัวใน
ปรองดองกัน					ชุมชนมีความ
เพิ่มขึ้น					อบอุ่นพร้อม
เท่าเดิม	30	30	30	100	หน้า รักใคร่
ลดลง					ปรองดองกัน
ในชุมชนมีการรวมตัวตั้ง องค์กรประชาชน					ลดลง
เพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการ
เท่าเดิม	30	30	33	100	รวมตัวตั้ง
ลดลง	-		-		องค์กร
					ประชาชน
					เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด	ตารางที่	ความเข้มแข็งของชุมชน			หมายเหตุ
	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	
ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา					ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนโดยการประชุมหรือเสวนาในระดับมาก
มาก	15		50		
ปานกลาง	10	30	33	100	
น้อย	5		17		
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสเพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสอยู่ในระดับปานเท่า
เท่าเดิม	30	30	30	100	
ลดลง					
ชุมชนผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม					ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรมระดับดี
ใช่	18		60		
ไม่ใช่	7	30	23	100	
ไม่แน่ใจ	5		17		
ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหของชุมชนโดยมีแผนงานที่คิด โดยสมาชิกในชุมชน					ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน
ใช่	25		83		
ไม่ใช่	5	30	17	100	

แสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านกุดเวียน มีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในตนเองเป็นปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุนหมู่บ้าน เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัจจัยด้านบวกรวมทั้งบ้านกุดเวียน ยังมีการเกิดเครือข่ายองค์การการเรียนรู้ สมาชิกผู้มีการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองและมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับกองทุนด้วยระเบียบจากสมาชิกกองทุนเองจึงถือได้ว่าบ้านกุดเวียน ปัจจัยด้านบวกที่จะทำให้กระบวนการดำเนินงานของกองทุนเป็นไปได้ด้วยดี

ปัจจัยด้านลบซึ่งขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนบ้านมีดังนี้

1. สภาพหมู่บ้านในปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์บ้างเล็กน้อยบางพื้นที่เหมาะกับการของชาวบ้านและแหล่งน้ำของหมู่บ้านที่ไม่เพียงพอ ประปาหมู่บ้านยังไม่มี การจัดสร้างการติดต่อสื่อสาร เช่น โทรศัพท์บ้านยังไม่มี การติดตั้ง
2. การประกอบอาชีพที่มีต้นทุนสูง เช่น ต้นทุนเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย พันธุ์สัตว์ ซึ่งวัตถุดิบนี้เป็นต้นทุนที่สูง
3. เงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ไม่เพียงพอต่อการลงทุนภายในหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการและสมาชิกไม่ค่อยเข้าใจในระเบียบกองทุนนัก
- 6.3 สภาพเศรษฐกิจสังคมของหมู่บ้าน มีสภาพเศรษฐกิจพอเพียงมีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ภายในชุมชน มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี
- 6.4 แนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพ กองทุนสามารถปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพได้เมื่อกองทุนดำเนินการครบ 1 ปีก็สามารถบอกได้ว่ากองทุนมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดและสามารถนำมาเป็นข้อมูลเสนอแก่รัฐบาล

6.5 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนนั้นได้แสดงไว้ตาราง

ตารางที่ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน					
ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ความสามัคคี					
มาก	30	30	100	100	ความสามัคคี
ปานกลาง			50		อยู่ในระดับ
น้อย			3		ปานกลาง
ความซื่อสัตย์					
มาก	30	30	100	100	ความซื่อสัตย์
ปานกลาง					อยู่ในระดับ
น้อย					ปานกลาง
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
มาก	30	30	100	100	การช่วยเหลือ
ปานกลาง					ซึ่งกันและกัน
น้อย					อยู่ในระดับ
					ปานกลาง
การยกย่องคนทำความดี					
มาก	30	30	100	100	การยกย่องคน
ปานกลาง					ทำความดีอยู่ใน
น้อย					ระดับปานกลาง
สมาชิกในชุมชนโอกาสหา ความรู้เพิ่ม					
ใช่	30	30	100	100	สมาชิกทุกคน มีโอกาสหา ความรู้เพิ่ม
ไม่ใช่					

ตารางที่ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)					
ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เพิ่มขึ้น					จำนวนสมาชิก ในชุมชนที่มี อาชีพสามารถ เลี้ยงตัวเองได้
เท่าเดิม	30	30	100	100	เท่าเดิม
ลดลง					
ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น อยู่พร้อมหน้า รักใคร่กัน เพิ่มขึ้น					ครอบครัวใน ชุมชนมีความ อบอุ่นพร้อม หน้า รักใคร่กัน
เท่าเดิม					เท่าเดิม
ลดลง	30	30	100	100	เท่าเดิม
ในชุมชนมีการร่วมตัวตั้ง องค์กรประชาชน เพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการ ร่วมตัวตั้ง องค์กร ประชาชน
เท่าเดิม	30	30	100	100	เท่าเดิม
ลดลง					
ในชุมชนมีการรับฟังความ คิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็น ประจำโดยการประชุม					ชุมชนมีการรับ ฟังความคิดเห็น ของสมาชิกชุม ชนโดยการ
มาก	10		20		ประชุมในระดับ
ปานกลาง	20	30	80	100	ปานกลาง
น้อย	3		11		

ตารางที่ 2.15 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)					
ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ ด้วยโอกาส เพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการ ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คน พิการและผู้ด้อย โอกาสอยู่ใน
เท่าเดิม	30	30	100	100	ระดับปานกลาง
ลดลง	1		3.4		
ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม					
ใช่	10		20		ในชุมชนมีผู้นำ
ไม่ใช่	20	30	80	100	ที่มีคุณธรรม
ไม่แน่ใจ					ยุติธรรมระดับดี
ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ ปัญหาของชุมชนโดยมีแผน งานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน					ชุมชนสามารถ ร่วมกันแก้ ปัญหาได้โดยมี แผนงานที่คิด
ใช่	20		80		โดยสมาชิกใน
ไม่ใช่	10	30	20	100	ชุมชน

จากตารางที่ 2.15 แสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดของความเข้มแข็งของหมู่บ้านกุดเวียน ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติชาวบ้านที่มีต่อกองทุน

1. หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอก
2. ผู้นำมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ได้ดี
3. ชุมชนมีความสามัคคี ประองคองกัน
4. ช่วยเสริมสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
5. การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน มีประโยชน์และมีความเข้มแข็งมากขึ้น
6. เกิดทัศนคติที่ดีของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนและช่วยให้หมู่บ้านมีรากฐานที่ดี

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านกุดเวียน หมู่ที่ 6 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาและแนวทางแก้ไข
3. เพื่อให้ทราบถึงเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของหมู่บ้านกุดเวียน
4. เพื่อต้องการทราบถึงแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล
5. เพื่อให้ทราบข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชน และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

5.2 วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนชุมชนบ้านกุดเวียน ตามระเบียบกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร. 1 – 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติมโดยความอนุเคราะห์จากกรมพัฒนาชุมชนและบุคคลรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพชีโมเดลเป็นกรอบความคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลตั้งเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเรียนในบทที่ 3 บทที่ 4 บทที่ 5

ผลการดำเนินการ

1. คณะกรรมการกองทุนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุน มีความรู้ความสามารถเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น
2. คณะกรรมการกองทุนจัดทำระเบียบกองทุนที่ชัดเจน ยกเว้นเรื่องการทำบัญชีตามความรู้ความเข้าใจของชุมชนเอง
3. การบริหารกองทุนของคณะกรรมการหมู่บ้านกุดเวียน คณะกรรมการขาดความร่วมมือกันในการทำงาน
4. จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุน ทางคณะกรรมการได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินกู้ให้กู้ยืมตามความเหมาะสมและตามความสามารถในการดำเนินการของโครงการที่ขอกู้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกองทุนและชาวบ้านในเรื่องความโปร่งใสและความยุติธรรมคณะกรรมการ
5. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้มีการคัดเลือกจากผู้ที่มาเสนอโครงการขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยได้พิจารณาจากความเหมาะสมของโครงการศักยภาพในการชำระหนี้ มีความประพฤติกิริยาที่เหมาะสม โดยพิจารณาดังกล่าวต้องมีความยุติธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์
6. กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่า คณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชี ได้มีการทำบัญชีได้ถูกต้องครบถ้วนตามแบบที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดมาทุกอย่าง การบัญชีสามารถดูเข้าใจง่าย
7. สมาชิกผู้กู้เงินสามารถนำเงินที่ขอกู้ไปลงทุนตามโครงการที่ขอกู้ได้แต่ยังมีสมาชิกอีกบางส่วนได้ใช้เงินที่ขอกู้ไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้
8. โครงการของผู้กู้แต่ละราย เป็นโครงการเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ยังไม่มีโครงการใหม่ๆ เข้ามา ทั้งนี้เพราะชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินเลย ไม่กล้าที่จะลงทุนเพราะกลัวขาดทุน และไม่มีผู้แนะนำอาชีพใหม่ๆ ให้กับชาวบ้าน

อภิปรายผล

1. การบรรล่วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ระบุทั้ง 5 ข้อได้แก่
 - วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน เกิดจากการร่วมมือของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
 - วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้เรียนรู้ถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบและสามารถนำมาแก้ไขปัญหาของแต่ละปัจจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ไม่มีการร่วมกลุ่มกันสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน ยังเป็นการทำงานแบบตัวใครตัวมัน และยังเป็นอาชีพเดิม ๆ อยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 มีแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านมีข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านและชุมชน เพื่อนำมาเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็ง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 คนในชุมชนได้อาศัยประสบการณ์ที่เคยเกิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเองและของคนอื่น ทั้งที่เกิดความสำเร็จและความล้มเหลว มาปรับปรุงแก้ไขธุรกิจของตนเองและของเพื่อนบ้าน ได้ดีขึ้นกว่าเดิม

2.1.2 ชาวบ้านบางกลุ่มได้ศึกษาข้อมูลและวิธีการดำเนินการจากผู้ที่เคยประสบความสำเร็จก่อน แล้วนำมาประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ชาวบ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 การที่สมาชิกบางส่วนที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เมื่อถึงเวลาชำระหนี้ อาจไม่มีเงินมาชำระ ได้ก่อให้เกิดภาระหนี้แก่ชาวบ้านกลุ่มนี้เป็นผลให้ชุมชนอ่อนแอได้

3. สภาพเศรษฐกิจ

กองทุนหมู่บ้านกุดเวียน มีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่โดยการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพื่อให้ครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี

4. ปรับปรุงบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพและผลโดยตรงกับผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 10 เดือน สมาชิกบางคน ที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถทำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นทุนและดอกเบี้ย ทำให้สามารถขยายกิจการให้เติบโต ส่งผลกองทุนหมู่บ้านเติบโตได้อีกต่อไป

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินได้นำเงินไปดำเนินการตามโครงการ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ประชาชนในชุมชนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ คือ มีการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนมีงานทำ ไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่นก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน.

5. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้า พ่อ แม่ ลูก รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละและเห็นอกเห็นใจกัน ชาวบ้านไม่อพยพออกไปทำงานต่างถิ่น มีอาชีพที่มั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน ที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้มีหน่วยงานของรัฐบาล ออกมาช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ยังไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน ทำให้การทำงานของคณะกรรมการล่าช้าไม่เป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกุดเวียน คือ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้ทางกองทุนมีข้อบังคับหรือบทลงโทษที่แน่นอน สำหรับลงโทษกับบุคคลที่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้ตัวแทนของหน่วยงานรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองออกสำรวจการใช้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกกองทุนตระหนักถึงนโยบายของกองทุน และเห็นความสำคัญของกองทุน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม คือ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้มีตลาดรองรับสินค้าของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตขึ้นมา เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544 คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตาม การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและ อำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 คู่มือสำหรับ ประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

“ความยากจน” : ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา : วรวิชัย อวิรุทธ์วรกุล, ที่ปรีดิ์ วัชร ราษฎร์, วิภา เตชะพนาดร วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 8, 37- 44.

คำสั่งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านจังหวัด นครราชสีมา. ที่ 31/2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงานกอง ทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ. 12 มิถุนายน 2544.

“มุมมองเศรษฐกิจ” : ส่วนวิจัยเศรษฐกิจมหภาคไทย ฝ่ายวิจัย, 2545. บริษัทเงินทุน อุดสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 5 (กรกฎาคม 2545). 1-5.

สุทัศน์ คำนศรี. 2544 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). ห้องหนังสือพิมพ์และวารสาร. สิงหาคม 2544, หน้า 6-8.

สภาพแวดล้อมของไทย : พวงแก้ว ปรีชาธนพนธ์, สุเมธ เรื่องศิริมงคล, กานดา ชูเชิด วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 39(ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2545) หน้า 4-5.